

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING
„OOST EN WEST”

INHOUD: — Korte beschrijving van den Kalender „Ons Insulinde”. — Premie: Insulinde Kalender. — De ongunstige betekenis van den ramp van de R 101 voor de verbinding door de lucht tusschen Nederland en Indië. — Voor het behoud van de Indische markt. — Van Week tot Week. — Kunst, Kunstnijverheid en Huisvuil. — Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften. I. Uit de Europeesche Pers. II. Uit de Inheemsche en Maleisch-Chineesche Pers. — Oost- en West-Indisch Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Berichten der afdelingen. — Mededeelingen. — Bestemd voor uitzending naar Nederlandsch-Indië. — In Nederland aangekomen Verlofgangers. — Met pensioen. — Fin. Berichten. — Mutatiestaat van 5 tot 12 November 1930.

Korte beschrijving van den Kalender „Ons Insulinde”

De kalender (het blok) rust op een schild van bruine en chroomgele kleur en is versierd met motieven ontleend aan het tropische landschap; links onderaan de kernspreuk onzer Vereeniging:

Oost en West en Nederland,
Krachtig door het Rijksverband,
rechts de naam der Uitgevers Weenink & Snel te 's-Gravenhage. De afmetingen zijn, van het schild: 38 c.M. lang, 25 c.M. breed, van het blok: 26 bij 19 c.M.

Dit blok vertoont op het buitenblad een dagelijksch stadsbeeld van Molenvliet, de verbindingsweg tusschen oud- en nieuw Batavia (Inlandsche vrouw aan den waterkant) en bevat, met een in teekbiljet voor het lidmaatschap onzer Vereeniging, 53 (week) bladen met foto's, systematisch gerangschikt, van den geheelen O.-I.-Archipel, alle woorden en onderschriften met duidelijke toelichtingen, benevens van ruimten voor aantekeningen.

De goede naam, welke de kalender „Ons Insulinde” reeds bezit, zoowel hier als in de Overzeesche gewesten en zelfs in het buitenland, wordt door deze Uitgave 1931 nog aanzienlijk verhoogd, als gevolg der voortreffelijke en smaakvolle uitvoering.

Premie: Insulinde Kalender.

Ter aanmoediging van het toetreden tot onze Vereeniging, heeft het Hoofdbestuur een premie uitgelooft — voor zolang de voorraad strekt — aan elk lid dat in het tijdvak van heden tot einde December van dit jaar, een nieuw lid, of meer leden, aanbrengt.

Die premie bestaat in den bekenden, typografisch als anderszins, bijzonder fraai uitgevoerden Insulinde kalender 1931 (Uitgave Weenink en Snel, 's Gravenhage).

Zoodra de kalender, bewerkt en van foto's voorzien door den heer dr. W. G. N. v. d. Sleen te Haarlem, in

MODES-FOURRURES „Galerie Moderne”

GROOTE SORTEERING
Japonnen - Bontmantels
Wollen Goederen
Gevers Deynootplein 16-17-18
SCHEVENINGEN
Telefoon 54169
HET GEHEELE JAAR GEOPEND
Speciaal Huis voor het betere genre

den handel voor f 3.50 verkrijgbaar, gereed is, zal hiervan mededeeling geschieden in dit blad.

P. S. Zij, die na 1 October 1930 als lid tot de Vereeniging toetreden (minimum contributie f 5.— per jaar) ontvangen gratis, het Koloniaal Weekblad voor het laatste kwartaal van dit jaar en hebben vrijen toegang tot de lokalen der vereeniging alsmede tot tentoonstellingen, lezingen, voordrachten enz.

De ongunstige betekenis van den ramp van de R 101 voor de verbinding door de lucht tusschen

Nederland en Indië

door

R. SCHMÜLLING

De ramp van de R 101 is niet alleen weer eene bevestiging van Schillers:

Doch mit des Geschickes Mächten
Ist kein ewiger Bund zu flechten
Und dus Unglück schreitet schnell

maar in verband met zijn:

Denn die Elemente hassen
Das Gebild der Menschenhand.

ziet men, hoe ook bij de Luchtvaart, inzonderheid de Luchtscheepvaart, de vooruitgang niet verloopt langs eene gestadig klimmende rechte lijn, doordat deze, maar al te vele knikken en omlaaggangen vertoonende, zich dus inderdaad langs eene al te rijkelijk gebrokene lijn voltrekt. Nu is het eenerzijds wel een struikelen en treurig gevaarlijk vallen, maar dan, en gelukkig, steeds weer een opkrabbelen en opstaan gevolgd door verderen opgang, onweerstaanbaar en doelbewust, door onwrikbaar vooruitstreven en zich toch niet van de wijs laten brengen in den zin van de onbuigzaamheid van de drie woorden: „Luctor et Emergo” of „Nun erst recht”. De vele scheepsrampen groot en klein zijn niet alleen geen beletsel geweest voor den vooruitgang der zee-scheepvaart, maar hebben er juist krachtig toe bijgedragen, om talrijke veiligheidsmaatregelen en beveiligingsvoorzieningen te scheppen en te verbeteren. Zoo is het ook bij de spoorwegen, zoo ook bij het motorische vervoer gegaan en zal stellig zoo blijven voortgaan in een ondanks alle tegenslagen toch, verheugendstemmend en voldoening schenkend excelsior. Het bewijs hiervoor zou een even gemakkelijk als dankbaar werk zijn.

De rampzalige nacht van 5 op 6 October 1930 zal blijven voortleven ongeveer als die, waarin de Titanic in 1912 verging; zij zal in de even bedoelde ontwikkelingslijn een door eene diepe inkeeping droevig opvallende plaats blijven vormen. Het kan overbodig heeten hier op het treurige lot van de opvarenden te wijzen en op eenige omstandigheden, die het ongeluk tot een zeer tragisch (zie lager) en beklagenswaardig gemaakt hebben, behalve ééne; en wel omdat zich daaraan ook een kant bevindt, die ook voor de luchtverbinding Nederland—Java, of nauwkeuriger Amsterdam—Soerabaja van groot belang en betekenis moet heeten. Immers: had het verloop dezer proefvlucht, zooals dit met groote stelligheid mocht verwacht worden, volgens de ge-

HET LIDMAATSCHAP der Vereeniging bedraagt f 5.— 's jaars (minimum) met inbegrip van kosteloze toezending van het Koloniaal Weekblad.

Bad- en Zweminrichting „DE REGENTES”

Weimarstraat 63, Den Haag
Telefoon 32739

In de onmiddellijke nabijheid van de tramlijnen 3, 5 en 12
Moderne inrichting, voldoende aan de hoogste

eischen van hygiëne en comfort

Zwembaden - Kuipbaden - Stortbaden

Stoom- en heete Luchtbaden

Zeezout-, Dennen-, Koolzuur- e. a. Baden

— Waterbehandeling — 5483

Leden van „Oost en West”.

Het aangewezen adres voor 1e kwaliteit Melk en Melkproducten is de N.V. Melkinrichting „DE NIEUWE LANDBOUW” 5443

DEN HAAG: SCHEVENINGEN:
N.W. Buitensingel 50 Wassenaarschestr. 127
Telefoon 33855. Telefoon 50363.

SCHRIJFMACHINES.

Nieuwe en gebruikte Schrijfmachines, ook Reismachines vanaf f 25.— leveren wij met volledige garantie. — Alle reparaties, met origineele onderdelen, vlug en billijk. — Verhuren van machines vanaf f 7.50 per maand. 5428

AMERICAN TYPEWRITER TRADE
RIJSWIJKSCHEPLEIN 34a, DEN HAAG — TELEF. 14231

P. G. C. HAJENIUS

OPGERICHT 1826 5467
AMSTERDAM 'S-GRAVENHAGE
Rokin 92/96 Noordeinde 64

SIGAREN SIGARETTEN, TABAK

Fa. J. H. van Andel

Huishoudelijke Artikelen,
- Electriche Apparaten - 5432
Electro Vapour Radiatoren, G. E. Koelkasten
Willemsparkweg 30, Tel. 25882, A'dam Z.
Aanbevolen adres voor leden van „Oost en West”.

Alleen door arbeid kan de gedachte gezond worden gemaakt en alleen door gedachte kan arbeid gelukkig worden gemaakt. (De Zakenwereld).

BLOEMENDAAL

GENEALOGISCH - HERALDISCH

Bureau. L. J. van Beuningen van Helsing, Bloemendaal, Kinheimplein, 1, belast zich met onderzoek en samenstellen geslachtsregisters. Levert oude familieannonces, familie-wapens enz. 5699

KAWEE'TJES

DEN HAAG

Dierenkliniek annex Pension

Wesselsstraat 32 bij het Hobbemaplein. Tel. 32840. Opname van Dieren in Pension en behandeling. Spreekuur Dierenarts dagelijks van 10-11 uur. Maandag- en Donderdagavond ook van 19-20 1/4 uur. 5534

J. v. d. PUTTEN - Boreelstraat 18 - DEN HAAG

MODES, JAPONNEN EN MANTELS NAAR MAAT 5249

IJzerwaren-Magazijn „SIMON“

Specialiteit in 1e klas Gereedschappen. L. JULIARD — RIJSWIJKSCHEWEG 79B TELEFOON 15454 — DEN HAAG 5447

JUDELS PATISSIER

ERNATAART

ALLÉÉN 5360 FRED. HENDRIKLAAN 189 — TELEFOON 54780

Het adres voor Bandages, Breukbanden, Elastieken Kousen enz. enz. is **Maison „SANTÉ“** 5562

SPIJ 181a, DEN HAAG — Telefoon 80557

HET BEST GESORTEERD SIGARENMAGAZIJN IS

GROOTE MARKTSTRAAT 37 — DEN HAAG 5343

INSTITUUT HANSA, PEDICURE D.pl.

Aanbevolen door Doktoren. HARSTENHOEKSTRAAT 31. TEL. 52764. GEVESTIGD SINDS 1922. 5532

„De Vier Jaargetijden“

Valeriusstraat 80, Den Haag - Specialiteit Indische Uitzetten - 5445

Adviezen Indische Belastingen

Laan v. Meerdervoort 26, 's-Hage. — Tel. 36520. A. DE GOEDE, 5270 Oud-Ontvanger Reg. en Oud-Insp. van Fin. N.O.I.

VERLOFGANGERS.

Bij vestiging in Duinoord, koopt dan Uw VISCH bij **P. v. VOSSOLE-PLUGGE** Lijsterbesplein 5, Den Haag. — Telefoon 90757. Gebakken Visch, WARM thuisbezorgd. 5560

Gereserveerd voor: 5255

Firma L. PLEIJSIER, Sigarenmagazijn „Cosmopolité“ Rijswijksche weg 588, Den Haag.

Chique gemeub. Suite

en andere appartementen te huur. Huize Zeelandia, Statenlaan 100, Den Haag. 5598

Gaat U naar Indië?

Koopt dan Uw Witte Shantung- of Palbiechpakken in het 2de-handsch Witte Pakkenhuis tegen zeer laag gestelde prijzen. NORDENS in- en verkoop-bureau, Spui 169, Tel. 14975. Elke maat voorradig. 5068

RIJSWIJK (Z.-H.)

Banketbakkerij „PONSEN“

Bestellingen voor feestgelegenheden extra korting. f 10.— aan bons geeft recht op een tablet chocolade à f 1.— TELEFOON 10529 — 5282 RIJSWIJK, Heerenstraat 52 — Telefoon 18062

APELDOORN

N. VAN DER MEER - APELDOORN

Stationstraat 29-33. — Telefoon 263 Handel in Wijnen, Limonade, Bier, Likeuren en Gedistilleerd, Bronwateren, enz. 5316

STEENKOLENHANDEL

D. Rijken, Osseveldweg 19. Tel. 1138 Aanbevolen adres voor leden van „Oost en West“. Giro 104627. 5459

CHAUFFEURSCHOOL KLAAS DEKKER

Luxe auto-verhuur m./z. chauffeur Asselschestr. 168 — Loolaan 4 — Apeldoorn Tel. 235 5601 Steeds groote voorraad 2e handsch automobielen

NIJMEGEN

FIRMA C. KNIJFF & ZOON

KLEEDING NAAR MAAT JOHAN VIJGHSTRAAT 21 — TELEFOON 756

NIJMEGEN

STALEN OP AANVRAGE 5334

HILVERSUM

HILVERSUM NOORDMAN BUSSUM kleedt U beter 5414

H.H. Leden koopt bij C. VAN DEN AKKER

RIJWIELMAGAZIJN „SERVA“ 5365 Telefoon 2913 - Simon Stevijnweg 4 - Hilversum Vakkundige reparatie Vraagt onze speciale conditie

ROTTERDAM.

STOOM- WASCH- EN STRIJKINRICHTING voor Overhemden, Boorden, Manchetten, Fijne Damastin, Tafelkleeden, Gordijnen, Tricot-Goederen (Systeem Jaeger) enz. BANIERSTRAAT 60a — Telefoon 41889

Beveelt zich beleefd aan bij Indische families. C. MOLIJN. 5283

BREDA.

A. DE KONING & ZOON - GINNEKEN

— DESKUNDIGE TUIN-ARCHITECTUUR — AANLEG EN ONDERHOUD VAN TUINEN Rotstuinen — Borders — Flagstons Tuinpaden Artistiek Bloemwerk — Speciale Cacteeën Cultuur MOLENSTRAAT 9 5265 Telefoon 1499 (Breda)

P. A. VAN DONGEN

Giro No. 123452 Breda 5272 Karrestraat 22 Interc. Telefoon 63 Handel in Oesters, Visch en Comestibles

Fongers Rijwielen — Van Delft's Kinderwagens Jaarsma Vulcana Victoria Haarden — Luxe Artikelen **CHARLES JONKERS** 5271

FIRMA JOS. JONKERS & ZOON HAAGDIJK 3 — TELEF. 24 Breda

DE FIRMA WOLTERBEEK-SMITS

N. GINNEKENSTRAAT 33 Breda Beveelt zich beleefd aan voor levering van alle Indische Artikelen en Comestibles, alsook voor volledige Indische Rijsttafels. — Telefoon 199. — 5276

Firma H. van Besouw

MARKT 27. - Tel. 504. - Breda. Oud solied adres voor 5545 **Tropen Uitzetten.** Vraagt prijscouranten of bezoek.

Fa. Wed. J. A. WOUTERLOOD-DOESBURG

Nieuwe Ginnekenstraat 22 - Breda Telefoon 354 - Oppericht Anno 1885 WIJNEN - LIKEUREN - LIMONADES 5378 BINNEN EN BUITENLANDSCH GEDISTILLBERD

Tel. 1923 TE BREDA Tel. 1923 is het van ouds bekende adres voor solide Rolluiken, Jalouziëen en Zonnenschermen **Firma G. v. d. VELDEN** Alle voorkomende reparatiën. Kantoor en Fabriek Haven 11-11a. 5548

FIRMA H. PUNT

Haven 19. Telef. 344. Breda. **Brandstoffenhandel.** 5273

U WEEET TOCH WEL!!!

Het adres voor uw WILD en GEVOGELTE, ook voor buiten Breda. 5275 **W. VAN DE WAAL Breda.** Hofleverancier. — Telefoon 62. — Vraagt prijscourant —

RADIO „TECHNICA NOVA“

Wilhelminastraat 36 — Telefoon 1369 Breda 5374

AMSTERDAM

Kunsthandel JACQUES AA

Vijzelstraat 105. — Telefoon 30798. — Amsterdam. Origineele Schilderstukken, Etsen, Pastels, van bekende Meesters, w.o. Hobbe Smith-Garf, Versteeg, Martin Monnikendam etc. — Vakkundige, gratis verpakking voor de tropen. 5525

Familie Pension GEELHUIJSEN

STADHOUDERSKADE 131, AMSTERDAM. - Tel. 25668. Ruime kamers op 1en stand, uitst. keuken. K. en w. str. w. badk. Prijs v.a. f 4.— p. p. d. Fam. red. 5461 Aanbevolen adres voor leden van „Oost en West“!

Hoeden - Mantels - Japonnen

L. AUÉ (v.h. Maison Henri) 5485 Keizersgracht 770 — AMSTERDAM — Tel. 46749 (Aanbevolen adres voor leden van „Oost en West“)

Gimmy N.V., Rozengracht 57 A'dam, Telef. 33566

Neerlands' grootste Radio- en Gramofoonhuis

Ruime keuze - Gemakkelijke condities 5491

LEIDEN

GROENTEN- EN FRUITHANDEL

J. G. VAN EVERT HAARLEMMESTR. 265 - TELEF. 1909 - LEIDEN AANBEVOLEN ADRES VOOR LEDEN VAN OOST EN WEST 5507

Leidsche Rietmeubel- en Mandenwerkhhandel „Rietma“

NIEUWE RIJN 87 LEIDEN NIEUWE RIJN 87 Koopt bij ons uw Rietmeubelen en Mandenwerk, Wiegen. Ook zeer Fijne Rietmeubelen. Eigen fabriek. Concurrentie-rende prijzen. Reparatiewerk wordt vakkundig, netjes en billijk uitgevoerd. Speciaal ingericht voor beitsen en vernissen. Engros, Detail. Beleefd aanbevelend. 5256

PATHÉFOON RADIO

MUZIEKHANDEL FIRMA J. VAN ZIJP & Zn. Haarlemmerstraat 299 - Telefoon 711 Filiaal: Steenstraat 22 - Telefoon 2381 - Leiden 5508

DORDRECHT

H. STUMPEL DORDRECHT Breda SCHRIJFMACHINES KANTOORARTIKELEN 5368

AMERSFOORT

Stoomwasscherij „DE HOOP“

(GEBR. NIEUWLAND) 5300 Tel. no. 170. AMERSFOORT. Beveelt zich beleefd aan bij Indische Familien.

Fa. OOSTERVEEN

Langestraat 42 — Telefoon 77

Het meest gesorteerde Magazijn van: 5541
KRUIDENIERSWAREN, COMESTIBLES, DELICATESSEN,
FIJNE VLEESCHWAREN, INDISCHE ARTIKELEN.

Electro-Technisch en Werktuigkundig Bureau

B. SCHOOLEMAN 5543

v. Persijnstraat 19 Tel. 423 AMERSFOORT

Dames- en Heerenkleeding
Naar maat — Uniformen

UTRECHTSCHESTRAAT 26 Telefoon 243

B. RUITENBERG H.zn. 5542

Aanbevolen adres voor leden van „Oost en West”.

BERGEN OP ZOOM**Patisserie J. H. v. d. DUNGEN**

BOSCHSTRAAT 28 — BERGEN OP ZOOM

Telefoon 493 5480

Specialiteit Indische Spek Koek

Firma TIMMERMANS

KORTE MEESTRAAT 21-23 — BERGEN OP ZOOM

MEEST MODERN 5398

KRISTAL, PORSELEIN, GLAS en AARDEWERK.

GROOTE SORTERING — BILLIJKE PRIJZEN

N.V. Asselbergs' IJzerhandel 5399

IJzerwaren, Gereedschappen, Huishoudelijke Artikelen

Lievrouwestraat 41 — BERGEN OP ZOOM

Telefoon 9 — Postcheque 7186 — Postbus 24

C. C. A. DIETVORST

AGENT FONGERS RIJWIELEN

Rijwielhandel — Reparatie-Inrichting

Boschstraat 4-6 Tel. 171 BERGEN OP ZOOM

IMPORT 5266 EXPORT

koesterde verwachting kunnen hebben plaats gehad, dan ware, zooals wijlen de minister Thomson zei, de R 101 op of zelfs vóór 20 October te Cardington teruggekomen, dus ongeveer zooals het met de proefvlucht van de R 100 naar Canada was gegaan; deze gaf ook, in zeker verband met de vele, goed geslaagde vluchten van de Zeppelin van '28, '29 en '30, reden tot zeer gegronde hoop op goeden uitslag en behouden terugkomst, om niet te spreken van de talrijke vluchten met vliegtuigen, in '29 en '30 als top- en pionierspraestaties.

Ware het nu inderdaad aldus gegaan, dan hadde de geslaagde reis London-Delhi en terug betekend een actiefpost, zij het ook, dat deze speculatieve post eene veel kleinere zou zijn geweest, dan de reële post, waarmede de passieve zijde van de luchtscheepvaartbalans tot den 6en Oct. zoo bedroevend is belast door den rampspoed van de R 101; deze heeft die balans zwaar, zeer zwaar belast in stoffelijke, maar bovenal in zedelijke zin; zij drukt haar zeer, behalve door de verliezen aan menschenlevens en stoffelijke waarden, door zeker min of meer groot pessimisme, door gebrek aan vertrouwen, door zekere moedeloosheid, door schrijnend en wrang weedom voortkomende uit de kwetsing en krenking, die de nationale trots en eer heeft moeten verduren tot in eene al te lange, bitter lange lengte van dagen; vele Engelsche harten zijn diep gewond, ja tot geknakt zijn toe. Het is kort gezegd een pikzwarte dag geweest, en niet alleen voor Britannië, maar, zooals terecht reeds op den 8sten Oct. werd vastgesteld en uitgesproken, voor de geheele luchtvaart. Zoo ooit kan men ook hier zeggen: een ongeluk komt niet alleen; maar op dezen vreeselijken „dies ater” kwamen velerlei zwartheden bij elkaar.

Hadde, het zij herhaald, het verloop, tot den vorenbedoelden actiefpost geleid, dan ware er eene geheel andere situatie ontstaan. Het verdere verloop zou dan — hoe zou het er noemenswaard van kunnen afwijken? — ongeveer zoo zijn geweest dat er nog 3 of 4 verdere proefvluchten, met hetzelfde luchtschip, een even groot aantal met de R 100 gemaakt zouden zijn geworden; daarmede zoude hoogstens een half jaar gemoeid zijn en in het midden van 1931, op het laatst in begin 1932 zou de geregelde dienst kunnen aangaan tusschen Londen en Karachi. Zij het dan ook niet in ongeveer rechte lijn en rechtstreeks over dezen 6200 K.M. langen afstand, zooals ik het mij dacht en het aan het eind aangaf in het „Koloniaal Weekblad” van 2 Oct. '30. Daarin werd

er, bij 100 K.M. gemiddelde snelheid, een reisduur van 62 uren voor aangegeven. De door de R 101 af te leggen reisweg is echter langer, nl. 3500 K.M. van Londen naar Kairo (waarschijnlijk naar de luchthaven Heliopolis) en 3500 K.M. van hier naar Karachi. Daarmede zouden dan met 6 uur opont-houd gemoeid zijn: 76 uren; dus in het eerste ruim 2½, in het tweede geval ruim 3 dagen, wat toch ook nog zeer kort is. De veronderstelling is niet te gewaagd, en de waarschijnlijkheid zeer groot, dat die dienst in midden '33 of begin '34 zoude worden voortgezet naar het nog geen 5000 K.M. verderop gelegene Singapore, waarvoor hoogstens 50 uren, dus 2 dagen noodig zoude zijn. De reisduur London-Singapore zou dus gemiddeld slechts 5½ dag vorderen, wat aan den hoogen kant moet heeten te liggen. Batavia zou in aansluiting daarop in 6 of in 6½, Soerabaja in 6½ of 7 dagen middels vliegtuigen vanaf Singapore en in geregelde lijndienst bereikbaar worden. Ziedaar geene fata morgana maar een alleszins reëel vooruitzicht en dan toch waarlijk wel een, zij het helaas niet geheel onvoorwaardelijk, zeer gunstig beeld.

De voorwaarde is daarbij natuurlijk, dat aan minimale eischen van rentabiliteit zou moeten zijn voldaan, dus de subsidie aan dezen luchtscheepvaartdienst niet al te hoog zoude mogen worden. Zou aan deze voorwaarde echter blijken te kunnen worden voldaan, dan kan men er zeker van zijn, dat met zoo bekwaamen spoed zou worden gewerkt aan den bouw van meerdere luchtschepen, dat men in 1935 over een vijf- of zelfs zestal zoude beschikken, waarvan, al naarmate ze later in bedrijf werden gesteld, de hoedanigheid en bruikbaarheid groter werden en ze aan hoogere eischen zouden kunnen voldoen; en zulks door de rusteloos voortgaande werkzaamheden en bemoeienissen voor de aanbrenging van verbeteringen in alle richtingen, en niet alleen voor de luchtschepen zelve, maar ook in hun belang door verbeteringen in weerkundige waarnemingen, berichtgeving, veiligheidsmaatregelen, werkplaatsen, hangars, grondorganisatie, noodlandingsterreinen — er wordt gedacht aan Bagdad en Calcutta — enz. enz.; men behoeft slechts één blik te slaan op de veelheid en uiteenloopendheid van onderwerpen op het Haagsche Luchtvaartcongres behandeld, om in dezen vol goeden moed, optimistische verwachting en groot vertrouwen te mogen zijn.

Gesteld, dat een ramp, zoo verschrikkelijk dat daarbij een luchtschip verloren gaat, eerst zou plaats hebben in 1935 of zelfs in 1933, daarbij groei en ontwikkeling zich voltrokken hadde ongeveer als aangegeven, dan ware zulks naar verhouding — al blijft de rampspoedigheid op zichzelf even groot — vooreerst een zeer veel geringer verlies, een veel kleinere slag voor de luchtscheepvaart in haar geheel geweest, en in de tweede plaats zoude zij er geen of een slechts zeer kortstondigen stilstand in hare ontwikkeling, vrijwel geene storing, in gebracht; zij zoude dus eene zeer veel kleinere post op de passiefzijde der luchtvaartbalans betekend hebben dan thans het geval is. Het vertrouwen in de zaak zou er niet door geleden hebben, het nationale eergevoel niet of nauwelijks door geraakt zijn geworden; het hadde geen wonden geslagen met een schrijning, zoo diep en smartelijk als in 1930, het was gewaardeerd en aanvaard als een ongeval, vrijwel zonder meer, hoe ernstig ook. Men hadde daarbij dan niet terneerslaande troost, voortvarendheid en geestkracht niet verlamdende berusting gevonden door: terugziende te denken aan de vele Zeppelins, die ontijdig zijn te niet gegaan, voor, in en na den Wereldoorlog, en, vooruitziende in het feit dat men toch door zal blijven gaan met hunnen bouw, vastberaden, richting- en doelbewust en met het onwrikbare voornemen, om de luchtschepen voor het regelmatige verkeer door de lucht te blijven bezigen in klimmende doeltreffendheid.

Thans echter zal er wel geruimen tijd moeten voorbijgaan, alvorens weder een proeftocht van Engeland naar Egypte en Br.-Indië zal worden ondernomen; men zal vermoedelijk in scherp waarnemende afwachting en met sceptischen zin de ontwikkeling der Duitsche en Amerikaansche — zoowel van Zuid-, als van Noord-Amerika — luchtscheepvaart volgen, zoo lang, tot men het tijdstip gekomen acht tot hervatting van den proeftocht met maximale opzetting van gevarenkansen en ongunstige toevalsfactoren dus op de wijze zooals Dr. Eckener dat tot dusverre zoo meesterlijk gedaan heeft. Maar daar kan allicht drie jaren mee heengaan en dat is een lange tijd, als men bedenkt, dat reeds van de Imperial Conference van 1926 een zeer voornaam onderdeel vormde het vraagstuk van de wijze waarop Engeland door de lucht in zeer versnelde verbinding met Canada, Australië, Nieuw-Zeeland, Zuid-Afrika, New-Foundland, Indië en andere „Colonies” zoude kunnen worden gebracht. Zie terzake het officieele Verslag der Imperial Conference 1926: Appendices to the summary of proceedings, hoofdstuk V Statements regarding Imperial Air Communications van 28th October 1926, blz. 192-218 van het 413 blz. omvattende Verslag; in het bijzonder zijn de programmatische mededeelingen van den bekenden Luchtvaartminister, den Secretary of State

HOTEL DES DEUX VILLES

BUITENHOF — 's-GRAVENHAGE

Telefoon 15950, Telegram adres TWEESTEDEN

Kamers met stroomend water en privé-bad**RESTAURANT DES DEUX VILLES**

Groote Zalen en Salons voor

Collations - Diners - Recepties

— Diner Concert — 5104

Sir Samuel Hoore belangwekkend, waar hij zich uitsprekt over de Airships for Long Distance en Non Stop Journeys op blz. 197-200.

Het wordt hoogst waarschijnlijk, en geheel in de rede liggend geacht, dat de luchtverbindingen ook op de Imperial Conference van 1930 wederom — althans zal dit wel zoo bedoeld en voorbereid zijn — ernstig ter sprake zullen komen. En nu bevroedt en beseft men, dat en waarom in dezen samenhang, boven gesproken werd van tragisch. De allernoodlottigste ongeluksvlucht van de R 101 kon immers na de zoo kort te voren in September ondernomene en zoo geslaagde proefvlucht naar Canada als de tweede vrucht gelden, die zou rijpen aan het boompje, dat op de Imperial Conference van vier jaar te voren was geplant, en terwijl haar slagen der Conference van 1930 in deze materie van den eersten rang juist een riem onder het hart gestoken, een zeker blijmoedig optimisme bevestigd en versterkt had kunnen hebben, ging het gebeuren juist in flagrant tegenovergestelde richting en wierp niet alleen in psychologischen zin een diepen schaduw op haar, o.a. gebleken daaruit, dat zij voor eenige uren ten teken van rouw geschorst werd maar heeft aan de zaak van de interdominiale luchtscheepvaart een zeer zwaren slag toegebracht, en het vertrouwen daarin, zij het ook naar gehoopt tijdelijk, ernstig geschokt; de beraadslagingen terzake versomberd en bijkans wel gedwarsboomd.

Ten slotte moge ik hen, die belang stellen in het luchtschip en wat er mee verband houdt — en het aantal van hen, die er met alleszins toereikende deugdelijkheid over willen worden ingelicht zal allicht sinds October 1930 vrij sterk gegroeid zijn — verwijzen naar een uitstekend boek daarover met den titel: „Luftschiff und Luftschiffbau in Vergangenheit, Gegenwart und Zukunft”, in 1926 verschenen, bewerkt door den Marinebaurat Engberding en uitgegeven door den vermaardten Verein Deutscher Ingenieure, zetelende te Berlijn. In 1928 verscheen er een tweede druk van en een derde zal wel niet zoo lang op zich laten wachten. Het is 272 blz. groot en kost 9 M. Men ziet daaruit, dat de weg, die geleid heeft tot de imposante hoogte, waarop de luchtschepen, die in '31 en '32 zullen zijn voltooid, staan, een droevig doornige is geweest; hij is over lijken en langs rampspoeden gegaan, de evolutie is al te rijk aan smartelijke teleurstellingen geweest. Dit boek is, v.z.v. mij bekend, het eerste, waarin het luchtschip, na samenvatting van de uitgebreide, maar zeer verstrooid uiteenliggende speciale literatuur ter zake, uitnemend is beschreven.

Als tegenhanger daarvan zij gewezen op het in 1926 verschenen boek van Dr. Ir. L. Dürr, den beroemden Directeur van de Luftschiffbau te Friedrichshafen den constructeur van den Zeppelin, die in Juli en October 1930 ons land bezocht heeft, bij denzelfden uitgever verschenen met den titel: „Fünf und zwanzig Jahre Zeppelin-Luftschiffbau”.

Ik ben van meening, dat de luchtschepen voor Nederland meer dan platonisch belang en betekenis hebben, zij het ook, dat zulks eerst over eenige jaren zal blijken.

Den Haag, 20 October '30.

Voor het behoud van de Indische markt.**Voorlichting van de Nederlandsche industrie.**
Van 10 November tot en met 4 December
in het nieuwe Jaarbeursgebouw.

Het Nederlandsche fabrikaat verliest in de laatste jaren in Nederlandsch-Indië terrein! En dat in een tijd, waarin onze industrie als 't ware zit te springen om orders. Rondom ons in Europa belemmeren hooge invoerrechten haar export, het afzetgebied wordt hoe langer hoe kleiner; groote landen als Rusland en China zijn vrijwel uitgeschakeld in de rij der afnemers, van welk feit overigens niet alleen onze nijverheid en handel de nadeelen ondervinden. In Indië is 't de groote concurrentie van den buitenlandschen

VICTORIA-WATER
OBERLIANNSTEIN

NATUURLIJK BRONWATER 5504

export, welke het Nederlandsche fabrikaat terugdringt.

In 1928 werd in onze Oost door de commissie van bijstand, toegevoegd aan het secretariaat van de subcommissie uit de Commissie voor de Economische Politiek, een onderzoek ingesteld naar den omvang van onzen handel. Dit onderzoek heeft aangetoond, dat het aandeel van Nederland in de invoeren in Ned.-Indië in de laatste jaren een percentischen achteruitgang vertoonde en dat het voor de Nederlandsche nijverheid een dringende plicht is er doelbewust naar te streven een grooter aandeel in de totaal-invoeren te veroveren.

Het uitgebrachte rapport heeft geleid tot de instelling, bij Kon. besluit van 14 Mei 1930, van de Commissie tot bevordering van den Nederlandschen Uitvoer naar Ned.-Indië. Immers in de eerste plaats werd 't, ter bereiking van het doel, noodig geacht, dat de Nederlandsche nijverheid meer dan tot nu toe het geval was, voorgelicht wordt omtrent de afzetmogelijkheden daarginds, waartoe een commissie als deze zou kunnen medewerken.

De commissie vond den heer J. van Goor, oud hoofd-ambtenaar bij de spoorwegen in Indië, bereid om in Indië een onderzoek in te stellen en een uitgebreide collectie monsters van buitenlandsche artikelen, welke een voorname rol spelen op de Indische markt bijeen te brengen en belangrijke informatiemateriaal te verzamelen ten behoeve van de voorlichting der Nederlandsche industrie en tot bevordering van den uitvoer van Nederlandsche producten en fabrieken naar Ned.-Indië.

Deze verzameling van monsters zal van 10 November tot en met 4 December a.s. in het nieuwe Jaarbeursgebouw te Utrecht ter bezichtiging en bestudeering worden gesteld uitsluitend voor Nederlandsche fabrikanten en hun employés, dagelijks van 10 tot 12 uur en van 2 tot 4 uur, behalve des Zondags. De heer Van Goor zal daar dagelijks aanwezig zijn tot het verstrekken van allerlei inlichtingen, betrekking hebbend op den handel op Indië en op de aanwezige monsters, terwijl hij tevens gegevens verschaffen kan, omtrent vele niet aanwezige artikelen.

De toegangsbewijzen zijn strikt persoonlijk en kunnen kosteloos worden aangevraagd o.a. bij de secretariaten der Nederlandsche Kamers van Koophandel en Fabrieken in ons land en bij de secretariaten der groote werkgeversbonden.

De demonstratie is door de Nederlandsche Regeering, na overleg met den Nijverheidsraad en de Werkgeversorganisaties, in het leven geroepen, uitsluitend ten behoeve van de Nederlandsche industrie. Vandaar dan ook het besloten karakter er van. Voor de voorbereiding heeft het Jaarbeursbestuur zijn apparaat ter beschikking gesteld; wat des te gemakkelijker ging, daar de voorzitter en de secretaris-generaal, resp. de heeren F. H. Fentener van Vlissingen en W. Graadt van Roggen, deel uitmaken van de commissie tot bevordering van den Nederlandschen uitvoer naar Ned.-Indië en tevens van haar uitvoerend comité, dat voorts bestaat uit de heeren W. F. Klusman, oud-lid der firma Geo Wehry en Co. en Th. Ligthart, oud-directeur der Javasche Bank.

Op een te Utrecht gehouden persconferentie, welke druk bezocht was, hebben de heeren Graadt van Roggen en Ligthart eenige mededeelingen gedaan omtrent 't totstandkomen van de demonstratie en aangaande den handel op Indië.

De heer Graadt van Roggen wees er op, dat het denkbeeld, om een afzonderlijke „Koloniaal Jaarbeurs” te houden, het eerst is naar voren gebracht door den heer W. O. A. Koster, directeur van de N.V. Chamotte Unie te Geldermalsen, in een vergadering van het algemeen bestuur der Nederlandsche Jaarbeurs. Dit denkbeeld werd door den Raad van Beheer in studie genomen, bij welke bestudeering het Jaarbeursbestuur kennis nam van de resultaten van een ongeveer te-zelfder tijd door de bovengenoemde commissie van bijstand ingesteld onderzoek naar de Nederlandsche handelsbetrekkingen met Ned.-Indië, dat opleverde, dat het Nederlandsch fabrikaat in Indië terrein verloren had en — na een bespreking met 200 fabrikanten — dat het onze industrie aan de noodige voorlichting omtrent afzetmogelijkheden, prijzen en kwaliteiten van de buitenlandsche concurrenten, verpakkingwijze der artikelen, statistische gegevens ontbrak.

Bij den Raad van Beheer der Jaarbeurs, bezig zijnde met de bestudeering van het plan-Koster, rees toen het denkbeeld of niet een eerste stap tot verbetering van den bestaanden toestand gedaan zou kunnen worden door het organiseren eener demonstratie, welke een tweeledig doel zou hebben: 1e. aan de Nederlandsche industrie te toonen, welke artikelen in Ned.-Indië gebruikt worden met zooveel mogelijk volledige voorlichting omtrent omzet, prijs, kwaliteit, marktcondities, verpakkingen, leveringsvoorwaarden, enz.;

2e. een overzicht te geven van wat de Nederlandsche nijverheid in staat was naar Indië te exporteeren en de gelegenheid te openen de Nederlandsche fabrikanten in nauwer, persoonlijk contact te brengen met de importeurs en inkooperskringen voor Indië.

Tegen het oorspronkelijke plan der commissie om monsters zoowel van buitenlandsche als van Nederlandsche fabrieken te exposeeren — de commissie ging hierbij uit van het standpunt, dat de demonstratie een volledig overzicht moest geven van de handelsbeweging in een bepaald artikel — was in fabrikan-

WEET U wat MAXWELL STEWART (5 x Wereldkampioen) op 15 Augustus '30 over het **DANSINSTITUUT BRONMEIJER** **LANGE POTEN 25A — TEL. 15550 — DEN HAAG** **SCHREEF?** *„A BEAUTIFUL DANCER, ALSO HIS PARTNER.”* Gezellig samen zijn — Privé lessen — Clubs voor alle leeftijden — Wij voeren **DE** methode — 5587

ten-kringen oppositie gerezen, op grond van de overweging, dat wanneer óók monsters uitgesteld zouden worden van en inlichtingen verstrekt zouden worden omtrent Nederlandsche fabrieken, die, dank zij groote kosten, moeite en volharding een plaats op de Indische markt veroverd hadden, Nederlandsche misschien ook buitenlandsche concurrenten zich op dit artikel als exportartikel naar Indië zouden werpen, waardoor de totaal-invoer van bedoeld artikel voor Nederland niet zou stijgen, maar alleen verschuiving zou plaats vinden van reeds gevestigde firma's naar nieuwe concurrenten.

Het gevolg van deze oppositie is geweest, dat de heer Van Goor opdracht kreeg in Indië alleen monsters van buitenlandsche fabrieken te verzamelen, die een belangrijke rol spelen op de Indische markt.

De heer Th. Ligthart, oud-directeur der Javasche Bank, heeft vervolgens een voordracht gehouden over: „Exporthandel op Indië”. Hij wees op de moeilijkheden voor onze industrie tengevolge van het toenemend protectionisme in de ons omringende landen, op de belemmeringen, welke wij van de voortgaande „balkanisatie van Europa” ondervinden, het optrekken van tolmuren om allerlei staten en staatjes.

Terecht heeft daarom de Regeering, uitgaande van de stelling „Gouverner, c'est prévoir” gemeend iets te moeten doen om de aandacht van onze industrie nogmaals krachtig te trekken in de richting van een gebied, waar nu geen tolmuren ons hinderen en waar, naar we mogen aannemen, ook in de toekomst geen hindernissen zullen verrijzen. Om in een land zaken te kunnen doen, moet men allereerst een helder denkbeeld hebben van de verlangens, die de gewenschte klanten bezielen, anders begaat men tot eigen schade domheden, en men moet weten, wat door de omstandigheden in het verre land wordt geëischt.

Er zijn soms door Hollandsche exporteurs typische domheden begaan. Groot is de kennis van Indië nog niet. Hij constateerde vervolgens, dat men in Indië voor een „imperial preference” in den geest van wat Lord Beaverbrook en Lord Rothermere voor het Britsche rijk willen, niet gevoelt.

Dit denkbeeld is in Indië door den tegenwoordigen directeur van Justitie, mr. G. J. Schrieke, gepropageerd. Maar men ziet in handelskringen geen voordeel in zoo'n groote Nederlandsche preferentie, want men verwacht niet, dat de prijzen van de invoergoederen veel goedkooper zullen worden.

Vervolgens wees de heer Ligthart op eenige moeilijkheden, waarmede de distribueerende handel in het uitgestrekte eilandrijk te kampen heeft.

Onze handel heeft in Indië moeilijker tijden doormaakt dan de tegenwoordige. Het is verkeerd de zaken zoo pessimistisch te bekijken, als zou onze tijd in de Oost voorbij zijn, nu het begint te „ontwaken”. Er zijn echter groote moeilijkheden te overwinnen. De concurrentie, vooral van Japan, is scherp.

Het is een voordeel, dat het bestuur in onze handen is, dat alle belangrijke takken van dienst en bedrijf door ons worden beheerscht, dat het Europeesche deel van de bevolking in hoofdzaak op Holland is georiënteerd, want daardoor richt men voor alle behoeften allereerst den blik in onze richting.

We moeten de eischen, de veranderingen en de richtlijnen van het zich ontwikkelende leven bestudeeren, en het zou de moeite loonen dit ten opzichte van elk belangrijk importartikel te doen. De in het Jaarbeursgebouw samengebrachte artikelen dienen in hoofdzaak voor hen, die Indië als afzetgebied nog niet kennen.

De verwachting van de commissie tot bevordering van den Nederlandschen Uitvoer naar Ned.-Indië is, dat bij hen na een beschouwing, nieuwe denkbeelden zullen opkomen en dat zij zullen gaan overwegen of zij iets zullen doen.

De heer Ligthart wees er ten slotte op, dat we in Indië onbeschrijfelijk veel verder zijn dan 300 jaar geleden, maar dat toch nog steeds onverzwakt geldt het woord van Coen: daer en in Indië wat groots verricht worden!

De deelnemers aan de conferentie hebben na deze uiteenzetting een rondgang gemaakt langs de geëxposeerde artikelen, daarbij voorgelicht door den heer Van Goor. Behalve allerlei artikelen van buitenlandsch fabrikaat, die op de Indische markt wat te beteekenen hebben, is er een verzameling van statistische gegevens, van grafieken enz. betreffende den omvang der handelsbeweging, aan de hand waarvan de bezoekers zich een denkbeeld kunnen vormen van de mogelijkheden voor de Nederlandsche industrie ten opzichte van de concurrentie met andere landen.

Moge de Nederlandsche industrie haar belang grijppen!

Minister Verschuur heeft Maandag j.l. de demonstratie geopend.

FLATS

IN HET FLATGEBOUW
BREITNERLAAN TE 's-GRAVENHAGE

nabij den Benoordenhoutscheweg. Tennisbaan, oefengolfbaan, 3000 M2. tuin, daktuin met overdekt terras en tochtvrije serre, autoboxen, centrale verwarming, telefoon, warm en koud water, complete badinstallaties, vaste waschtafels, koelinstallatie en complete keukenbetimmering in elke flatwoning, naadloze vloerbedekkingen, centrale eetzaal, centrale keuken, 3 liften en alle luxe en comfort die in een moderne flat verwacht mogen worden. **Nog flats in prijzen v.a. f1350,-.** Indeciding der flats naar keuze der huurders. 5577

Inlichtingen en prospecti ten kantore der N.V.:
FLUWEELEN BURGVAL 12, TELEFOON 13087,
van 3 tot 5.30 uur iederen werkdag behalve Zaterdags.

Van Week tot Week.

Van Dinsdag 4 tot Maandag 10 November.

Opgesteld is een ontwerp-zelfbestuursverordening tot instelling, voor Djokdjakarta, Soerakarta, Pakoalaman en Mangkoenegaran, van raden, genaamd, Baleagoeng, bestaande uit een voorzitter — tevens gewoon lid — en negen gewone leden-niet-landsonderhoorigen, benevens drie buitengewone leden, ter bespreking van aangelegenheden van rijkszorg. De beraadslagingen zullen als regel openbaar zijn, ten einde ook gelegenheid te geven tot openbare critiek. De raden krijgen een zuiver adviseerend karakter.

De G.-G. werd blij zijn contra-bezoek aan den Gouverneur-Generaal van Indo-China, met groot vertoon en hartelijkheid ontvangen.

Naar verluidd stelde de Ind. Soc. Dem. Partij candidaat voor den Volksraad: H. J. de Dreu, mr. J. Hakker, P. S. Dahler, C. Hagen, Asik Natanegara en Koesmadi. Waar deze partij geen kiezerscorps achter zich heeft, maakt dit bericht den indruk van een printah aloes aan de Regeering.

Het (s.d.) Volksraadslid Stokvis heeft naar aanleiding van de critiek op het rapport-Hillen door minister De Graaff, gevraagd of de Indische regeering het rapport voor hare rekening neemt. Voorts heeft de heer Stokvis geïnformeerd naar den aard der berechte gevallen van lichte mishandeling op Pagar Alam en naar de bevindingen der arbeids-inspectie aldaar. Ten slotte heeft hij gevraagd of de regeering goedkeurt dat de politie een P. N. I.-lid verbodt te Bandoeng te spreken over het Lahore-congres en het verkoopen van portretten van ir Soekarna.

Het Dezentje-concern te Soerabaja heeft, naar bericht wordt, per 1 Nov. het geheele personeel groot en klein, ontslagen. De gelegenheid stond open om te blijven tegen 25 pct. vermindering van salaris.

Verder verluidd het, dat op Tanah-radja O. v. S. het salaris van den administrateur werd verminderd met f400, dat der assistenten met f200 per maand.

De Deli Batavia Rubber Mij. verlaagde 1 Nov. de salarissen der employés met f50 per maand, terwijl, met ingang van 1 Januari, de salarissen met een derde worden verminderd, waarvoor de assistenten worden gecrediteerd tot beter tijden. Het verlof wordt twee jaar uitgesteld.

Er zijn 39 pioniers voor de te stichten landbouwkolonie Hollandia op Nieuw-Guinea van uit Soerabaja naar hun bestemming vertrokken, w.o. 4 vrouwen; 17 der kolonisten zijn afkomstig van de stichting van Pa van der Steur. Het transport beschikt over zaadmateriaal, landbouwwerktuigen en levensonderhoud voor zes maanden, door de Vereeniging Kol. N.-Guinea betaald.

Naar aanleiding van een stellige mededeeling namens de regeering, dat zij niet voornemens is de salarissen der ambtenaren, behalve even-

WANNEER U OVER
MEUBELN DENKT
DENKT U VANZELF
AAN

MEUBEL-FABRIEK
MESKER
PARKSTRAAT 10
DEN HAAG 10

tueel de verloffsalarissen, te verminderen, heeft het Verbond van Landsdienaren zijn preventieve actie gestaakt.

De inheemsche lijsten bevatten in kieskring West-Java 49 kandidaten voor drie plaatsen. Midden-Java 46 voor drie, Zuid-Sumatra 4 voor één plaats, Menangkabau 6 voor één, Noord-Sumatra 4 voor één, Borneo 2 voor één, Celebes 6 voor twee, Molukken 11 voor één. Volgens voorloopige opgave werden in den kieskring Oost-Java 84 kandidaten gesteld voor vier inheemsche plaatsen.

Voor de vijftien plaatsen voor Nederlandsche onderdanen zijn gesteld te samen 71 kandidaten, voor de uitheemsche onderdanen — niet-Nederlanders — 22 kandidaten voor drie plaatsen.

De Sumatra Cultuur Bond ontving van den minister van koloniën het telegrafisch antwoord, dat er geen gelegenheid bestaat tot plaatsing in 's lands dienst op Curaçao van ontslagen Deli-planters.

In een vergadering te Solo van Arabische vereenigingen is besloten tot oprichting van een Arabisch Verbond. Twee vereenigingen zijn reeds toegetreden. Men zou zoo zeggen, dat een kleiner aantal bezwaarlijk mogelijk ware.

Het Volksraadslid Van Lonkhuyzen heeft de Regeering gevraagd om in Indië's financieel belang bij den minister aan te dringen, eventueel telegrafisch, op verkorting van den op twee maanden aangenomen termijn tusschen aanneming van het K. P. M.-contract door de Tweede Kamer en zijn inwerkingtreding.

Het Chineesche Volksraadslid Kan heeft de Regeering schriftelijk gevraagd naar de juistheid van het bericht, dat te Semarang in de zesde klasse der Christelijk Hollandsch-Chineesche school op Mlaten strafwerk is opgelegd in den vorm van het 100 maal overschrijven van: „Veel Chineezen liegen en bedriegen; vele Chineezen worden rijk door de Javanen uit te zuigen”, waardoor in Chineesche kringen aldaar verontwaardiging is gewekt. De heer Kan acht zulk een feit beleedigend voor de Chineesche bevolking en vraagt maatregelen der regeering; en zéér terecht.

De definitieve kandidatenlijst voor den Volksraad van den Nederlandsch-Indischen Vrijzinnigen (Bond luidt: 1. Ir. F. L. G. Fournier, hoofd-ling, P.T.T., Bandoeng. 2. J. J. B. Ostmeyer, lid v. d. prov. raad v. West-Java, Bandoeng. 3. L. J. C. Horsting, gep. adj. hoofd v. d. triangulatie, Weltevreden. 4. J. Z. van Dijk, gep. leeraar M. O., Bandoeng. 5. H. de Bruin, hoofd v. d. afd. fin. v. d. prov. secretarie v. Oost-Java, Soerabaja.

De promotie honoris causa van den heer A. D. A. de Kat Angelino, aan de handelshoogeschool te Rotterdam, had den 7den dezer onder groote belangstelling plaats.

De onderwijsraad heeft, met geringe wijziging, met 15 tegen 4 stemmen het advies zijner sub-commissie omtrent het herordeningsplan aangevaard.

Het bestuur van den Dietschen Bond schreef in een adres aan den minister van O. K. en W.,

VEREENIGDE OCTROOIBUREAUX
BEËINDIGDE OCTROOIBEZORGERS
H. J. KOOY - Ir. H. J. J. WEURMAN
BEZUIDENHOUT 69 'S-GRAVENHAGE
TELEFOON 72080 - 72081 - 72082
AANVRAGEN VAN OCTROOIEEN VOOR UITVINDINGEN EN DEPONEEREN VAN HANDELS- EN FABRIKSMERKEN IN ALLE LANDEEN. 5415

dat het Nederlandsche volk slechts ge'uid'ims in vreemde talen te hooren krijgt. Adressant acht dezen toestand in strijd met een gezond volksleven, een toestand, die de belangen van de Nederlandsche beschaving en taal schaaft, die het zelfbewustzijn van het Nederlandsche volk verslapt en die vooral betreuenswaardig moet worden geacht omdat Nederland thans in gebreke blijft zijn taak te vervullen, het Nederlandsche woord, de Nederlandsche beschaving ook op deze zoo krachtige en doeltreffende wijze te brengen tot hen, die Nederlandsch spreken en verstaan buiten het Rijk in Europa.

Den minister wordt verzocht, middelen te beramen om dezen abnormalen toestand ten goede te wijzigen.

Eenige middelen worden in het adres aangegeven.

Berichtgeving hoofdzakelijk ontleend aan Aneta en de N. R. Ct.

Kunst, Kunstnijverheid en Huislijt

Het einde der Antwerpsche tentoonstelling

en

Propaganda voor Nederl.-Indië.

Zoals reeds door de dagbladen is vermeld, had op Dinsdag 4 dezer de sluiting plaats der Antwerpsche wereldtentoonstelling, des avonds onder groote verlichting en vuurwerk, dat helaas door de gedurige regenlagen niet tot zijn recht kwam. Toch werd er in Oud-België door een groote volksmenigte ten slotte nog eens vroolijk feestgevierd. Tot het laatste toe, is de tentoonstelling, vooral des Zondags, druk bezocht geweest, dank zij de goedkope abonnementskaarten, waarvan door bijna alle bewoners van Antwerpen en omliggende plaatsen, alsook door zéér vele Nederlanders uit de zuidelijke provinciën, gebruik is gemaakt.

Nederlandsch hoorde men er naast Vlaamsch en Fransch het meest spreken. Onze royale deelname aan deze tentoonstelling heeft dan ook zeker bijgedragen tot de zoo noodige verbroedering tusschen België en Nederland. Natuurlijk zijn er tot besluit de onvermijdelijke feestmaaltijden gehouden, waarbij de verschillende autoriteiten elkander wederkeerig roemden, zoo ook in de Nederlandsche afdeeling, waar men vrij tevreden was over den afloop, te meer daar het paviljoen nog voor een goede som verkocht is kunnen worden. Zelfs voor de bijpassende, moderne meubeltjes van „Boeatan's" theeschenkerij is nog een gretig bod gedaan door de Antwerpsche Padvinderverseniging, doch aangezien deze niet „kapitaalkrachtig" is, terwijl een en ander op de a.s. Parijsche Tentoonstelling waarschijnlijk nog voor Boeatan dienst zal kunnen doen, werd besloten alles daarheen te transporteeren.

Reeds den volgenden dag waren alle „stands" ontakeld, 't was er zóó akelig nattig koud, dat een ieder zich repte zoo spoedig mogelijk weg te kunnen komen. „Goede zaken" zullen wel geen der standhouders gemaakt hebben, niet alleen wegens den slechten zomer, maar vooral ook door de algemeen heerschende „malaise". Trouwens, moet toch altijd de deelneming aan dergelijke tentoonstellingen grootendeels beschouwd worden als een goed reclame-middel. Als zoodanig zal 't ook door Boeatan opgevat zijn, in het belang der Indonesische volkskunst, welke voor de meeste bezoekers daar nog geheel onbekend was. Men heeft het Indische handwerk er leeren bewonderen en hadden de prijzen, in Belgische franken omgezet, verhoogd met 25 pct. inkomende rechten en 6 pct. „tax de luxe" niet zoo enorm geleken, dan zouden er zeker meer van verkocht zijn. Menige bewonderaar is later toch naar Boeatan's toonkamers, Heulstraat 19 te 's-Gravenhage gegaan, om daar zijn inkoop te doen, zeggende: „hier hebben wij nog groter keuze".

Voor de Nederlandsch-Indische thee en koffie is ter Antwerpsche Tentoonstelling door Boeatan een reuze-reclame gemaakt. Bij duizenden zijn in Boeatan's moderne „theeschenkerij", te midden der fleurige Indonesische volkskunst, de keurig verpakte Goalpara „kwart-pondjes" verkocht, door den handigen vertegenwoordiger voor België dier bekende thee-onderneming op Java. Bijna alle bezoekers kregen er den rechten smaak voor, na genoeglijk gezeten, een lekker kopje „Boeatan-thee" te hebben geproefd, netjes opgediend door vriendelijke dames der Hollandsche Kolonie in Antwerpen; zij namen een pakje mee naar huis, voorzien van de aanwijzing hoe de thee gezet en gedronken moet worden en zullen zeker trouwe afneemsters blijven.

Ook de „Boeatan-koffie", op Nederlandsch-Indische wijze bereid en opgediend, als sterk geurig extract met veel kokende melk, vond er zóóveel af-trek, dat deze voortaan niet alleen te Antwerpen zal worden verkrijgbaar gesteld, maar o.a. ook in Brussel, waar plannen bestaan tot oprichting eener In-

HAAR DROOM WERKELIJKHEID.
Dit was slechts mogelijk doordat de goe de d'it de betalingen met ons regelde.
Laat hij dit ook voor U doen en vraagt U daarom onze geillustreerde prospectus en condities of maatschappij eens aan.
SOMME TE CASSETTES VOLLEN DOVENSTAANDE AFBELDING IN ROESTVRIJKE MESSEN VANAF F 80.25
BETALING IN GED. ELTEN
Een Indië verkoop met vrucht en voordeel! 100% VOOD INDIË!
Levensrecht behoudende aan particulieren.
N.V. DUBÉ
TAFELZILVERFABRIEKEN
SCHIEKADE 190 ROTTERDAM
Overal vertegenwoordigd (lees winkel)

Toonkamers Den Haag:
COPERNICUSPLEIN 4.

Telefoon 32984. 5569

DUBÉ BON (ALS DRUKWERK IN ENVELOPPE)
VERZOEK GEHEEL ONVERPLICHT TOEZENDING VAN UITLE PROSPECTUS CONDITIES OF MONSTERS
Naam:
Adres:
Woonplaats:

LOUIS KORIJN & Co.

Anno 1880

5516

Hoofdkantoor: AMSTERDAM, Heerengracht 418

Bijkantoor: 's-GRAVENHAGE, Mauritskade 1

Telefoon 15960 (3 lijnen)

Haagsche Beurs, Telefoon 10616

EFFECTEN - COUPONS

dische rijsttafel-gelegenheid in den geest van Heulstraat 19 te 's-Gravenhage.

Opend dit geen goede vooruitzichten, ook met betrekking tot de Koloniale Wereld-tentoonstelling a.s. jaar in Parijs?

Als reclame-middel voor het schoone en goede van Nederlandsch-Indië zouden ter Parijsche tentoonstelling ook zeker uitstekende diensten bewezen kunnen worden door.

Roosevelts Film over Bali.

In „Het Vaderland" van j.l. Zaterdag-avond schrijft de Amerikaansche correspondent, dat de maker reeds op weg is hierheen met zijn werk:

„Voorloopig staan er alleen op het programma een drietal lezingen in Amsterdam, Den Haag en Rotterdam met de film, die anderhalf uur duurt, als illustratie. Ik verklap geen geheim met te vertellen, dat Roosevelt zich het meeste van zijn bezoek aan Holland voorstelt om allerlei redenen; hij gaat ook naar de andere West-Europeesche landen. Zijn illusies zijn de film aan de Europeesche markt te brengen en de belangstelling op te wekken van het Nederlandsche volk voor het stukje paradijs, dat, indien niet binnenkort maatregelen worden getroffen, bezig is sterk achteruit te gaan in ongereptheid en alle uiterlijke kenteeken van een oude en unieke cultuur."

Is dit niet naar ons aller hart gesproken?

Laat ons daarom aandachtig luisteren naar het betoog van den heer Roosevelt.

Hij wil ons wijzen op de gevaren, die het huidige Balineesche bestaan, in zijn ethischen vorm, bedreigen. En niet alleen in dat opzicht. Roosevelt's redeneering is gebaseerd op zijn jarenlange verblijf tusschen de Inlanders zelf, met wie hij het dagelijksch bestaan gedeeld heeft.

Hij vertelde o.m.:

Het lokaal voor Wek. Publ. Veilingen LEIDSCHEGRACHT 76, AMSTERDAM

is een vertrouwde, reeds 30 jaren bestaande Inrichting, voor den verkoop van

Nette Inboedel en Kleding.

TELEFOON 49900

5466

W. J. GERDING & Co.

Mak.

Zoonoodig verkoop en afrekening binnen één week

Nederlandsch-Indische Leening 1930

Rentende 4½ pCt.,

groot nom. f 77.200.000.-,

waarvan reeds f 27.500.000.- is geplaatst,

in Schuldbewijzen aan toonder,

groot f 1000.-, f 500.- en f 100.-

Het nog beschikbare bedrag dezer leening ad nominaal

f 49.700.000.-

wordt uitgegeven tot den koers van 97¾ pCt.

Inschrijvingen op laatstgemeld bedrag kunnen worden ingeleverd

op Vrijdag 14 November 1930,

van des voormiddags 9 tot des namiddags 4 uur,

te **AMSTERDAM, ROTTERDAM en 'S-GRAVENHAGE**

ten kantore van:

de **NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ, N.V.**,
„ **NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK, N.V.**,
„ **NEDERLANDSCH-INDISCHE ESCOMPTO-MAATSCHAPPIJ;**

en in **NEDERLANDSCH-INDIË** ten kantore van:

DE JAVASCHE BANK te **BATAVIA** en al hare vestigingen,
de **NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ, N.V.**, te **BATAVIA** en al hare vestigingen,
„ **NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK, N.V.**, te **BATAVIA** en al hare vestigingen,
„ **NEDERLANDSCH-INDISCHE ESCOMPTO-MIJ**, te **BATAVIA** en al hare vestigingen.

De betaling der toegewezen schuldbewijzen moet geschieden ten kantore van inschrijving op **Vrijdag 21 November 1930**, tegen in ontvangstneming van receptissen, voorzien van één coupon vervallende 1 Mei 1931, die zoo spoedig mogelijk, doch uiterlijk op 1 Juli 1931, kosteloos tegen de definitieve schuldbewijzen zullen worden verwisseld.

Voor verdere bijzonderheden wordt verwezen naar het prospectus van 3 Nov. 1930.

De Minister van Koloniën,
S. DE GRAAFF.

's-GRAVENHAGE, 3 November 1930.

5596

„Een radja, die vroeger in een rijtuig met zijn eigen paarden reed, maar nu een Packard of een Rolls Royce aanschaft, laat van zijn rijkdom het land uitgaan en brengt de moderne monstrositeiten binnen. De aanschaffing van een gramfoon in de *desa* brengt wel Balineesche guldens op *Broadway*, maar werkt mee aan het uitroeien van de *gamelan*, precies als katoentjes en dophoedjes de nationale kleedij vermoorden. Wie aan dien handel verdienen, zijn ten slotte Chineezers, Arabieren en niet de Hollanders zelf. Die zouden meer verdienen aan een hooge invoerbelasting voor moderne producten, waardoor een groot deel der bevolking zich weer met eigen productie zou moeten tevreden stellen, en: aan een intensief vreemdelingenbezoek tegen een fiksch hoofdelijk landingsgeld.

„Geen bioscoop toelaten, tenzij zwaar belast door het Indische gouvernement; de Balineezers geven alleen maar om de *Wild-West-films*, zij veronachtzamen er gedeeltelijk hun eigen *wajangs* of dansen voor en zij beeldhouwen op hun tempelmuren de scènes van een *genuine hundred percent „hold-up“*. Maak van Bali geen „*dumping market*“ van onze overvloedige Westersche overproductie!

De Correspondent van Het Vaderland voegt hier-

aan toe, dat Roosevelt een heelen voorraad opnamen bezit van de pijnlijkste anomalieën en hij hem heeft overgehaald, die mee te vertoonen op zijn lezingen.

Ook hij meent: „Het proces van ontaarding, dat zich op het oogenblik op Bali aan het voltrekken is, kan nog gestuit worden, mits men spoedig ingrijpt.“

„Het betreft hier geen miserabel in een moeras levenden volksstam, die op elk gebied gesteund en voorgelicht moet worden; wij vonden Bali in 1905 in perfecten toestand van een hóógst merkwaardige oude cultuur en rijkdom. Waarom dien te laten veranderen zonder noodzaak, zonder in het belang van de inwoners zelf, zonder in het universeel cultureel belang te zijn, zelfs zonder het minste belang: het financieel?“

„Bali heeft sinds de laatste kwarteeuw een groeienden naam van iets heel bijzonders gekregen; menschen, die er geweest zijn, erkennen het volmondig en een menigte, die er nooit was, loopt rond met het plan eens daarheen te gaan. Een Amerikaan, zij het een ultra-cosmopoliet, is er zoo over in vuur geraakt, dat hij alleen daar wil leven en heeft met verbazingwekkend succes vastgelegd op het film-lint wat nog is, maar staat te verdwijnen. Roosevelts film is een welsprekend pleidooi voor een besluit om dat te voorkomen.“

„THE COLUMBIA HOUSE“

LAAN VAN MEERDERVOORT 99

TELEFOON 32151

Eenig geautoriseerd speciaal Agentschap voor

Columbia Grafonola's

en Records

in 's-Gravenhage

5333

Catalogi wordt op aanvraag gaarne toegezonden
Zendingen naar Nederlandsch Oost-Indië

Onze kunstenaars en het koloniale vraagstuk.

Heeft ook niet onlangs weder de op intense samenwerking tusschen het Oosten en Westen aansturende Indonesische kunstenaar, *Raden Mas Noto Soeroto*, in zijn openbare rede voor de Kunstenaarssociëteit in „Pulchri Studio“, met warmte in denzelfden zin gepleit? Hij besloot met een vurige opwekking tot een meer idealistische levenshouding, gelijk het Ned. Indonesisch Verbond die propageert en tot een ruimer en vruchtdragender belangstelling bij de kunstenaars voor maatschappelijke kwesties en voor het koloniale probleem in het bijzonder.²⁾ Want de waarheid: „dat niemand bij brood alleen en zonder idealen „kan leven,“ geldt zeker in de allereerste plaats: den kunstenaar.

Zoowel in het Oosten als in het Westen, zouden wij hieraan willen toevoegen.

Eerst als de rechte samenwerking tot stand is gekomen, zal ook dit vraagstuk opgelost zijn.

Naar aanleiding van het protest van den Balineeschen heer *I. G. Kt. Katon van Probolinggo* tegenover zijn landgenoot, het Volksraadslid *Tjokorde Rake Soekanati*, onder wiens leiding een paar danseresjes op de Parijsche Tentoonstelling haar kunst zullen vertoonen, dat zoowel in de Indische als in de Nederlandsche pers werd opgenomen, zouden wij alleen willen zeggen, dat de opmerkingen van eerstgenoemde van veel vaderlandsliefde, doch van weinig vertrouwen in zijne medemenschen getuigen. Den heer Soekanati kennende, meenen wij, dat aan dezen de zorg voor de Balineesche danseressen volkomen toevertrouwd is, zoowel wat lichaam als ziel betreft. De *Lègongs* dansen ook op Bali, gelijk door „De Telegraaf“ al dadelijk door een foto getoond werd, in gekleurde jakjes met lange mouwen!

Buitendien kunnen wij den heer Katon de geruststellende verzekering geven, dat ook de dames en heeren der Tentoonstellingscommissie te Parijs zullen waken over zijne daar tijdelijk vertoevende landgenooten.

Naar wij durven hopen zal ook die Balische propaganda medewerken tot vergroting van wederzijdsch vertrouwen.

¹⁾ Geheel in onzen geest gesproken. — Red.

²⁾ Zooals ook de vereeniging Oost-West met „Boeatan“ dat reeds sedert meer dan een kwart eeuw doet, met betrekking tot alle Nederlanders en Indonesiërs. — Red.

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschr.

I. Uit de Europeesche Pers.

Herziening.

De Loc. (4/10, blz. 33) vestigt de aandacht op twee driestarren in „De Standaard“, *h. i.* ook van allerhoogst gewicht voor Indië, ofschoon het eerste artikel over de Rijkspostspaarbank in Nederland, het tweede over de door Polen beoogde aansluiting aller agrarische landen van Oost- en Midden-Europa handelt. Twee uitspraken worden geciteerd: „Voor onze volkswelvaart is dat *sparen* gewenscht, ja noodzakelijk. Voor kapitaalvorming is sparen een eerste vereischte. Had die kapitaalvorming niet plaats, ons voortbrengingsleven zou ten ondergang gedoemd zijn“. „De *levenswijze* van gemeenschap en individu zijn in de laatste jaren gevoerd op een peil, dat niet is te handhaven: de samenleving veroorlooft zich voorzieningen en maatregelen, die zij ten langen leste niet kan bekostigen; wij moeten terug naar een natuurlijker niveau, zoowel voor de persoonlijkheid als voor de maatschappij, alvorens van duurzaam herstel van de economische situaties sprake zal kunnen zijn.“ Dit tweevoudig inzicht, dat wij door harde jaren heen moeten geraken van welvaartsherstel door veranderde welvaarts-eischen en dat iedere ontwikkeling bepaald wordt door de mate, waarin individu en gemeenschap door spaarzin kapitaal en productiemiddelen kunnen vormen, kan — naar h. o. van *De Loc.* — voor ieder een richtsnoer zijn. Alles toch, wat met dit inzicht strookt, iedere maatregel zoo van de Overheid als van de Bedrijfswereld, welke met deze zoo scherp gestelde wetten overeenstemt, zal strekken tot verhoor-

ging van Indië's kansen en tot versterking van Indië's weerbaarheid.

Het prijsniveau.

De consumenten, die in Indië afhankelijk zijn van de cultures, zien als gevolg van de prijsdaling der export-producten salarisvermindering, ja, ontslag in het verschiet. Maar van een vermindering van de kosten van het levensonderhoud in Indië merken zij weinig of niets. Dat de detailprijzen slechts op verren afstand de daling van de groothandelsprijzen volgen is — meent het *Bat. Nwsbl.* (2/10) — begrijpelijk. De prijs der grondstoffen maakt slechts een gering percentage uit van dien van het eindproduct. De verwerking van de grondstof is steeds duurder geworden tengevolge van loonsstijging, sociale maatregelen en fiscus. Ook in het winkelbedrijf zijn de loonen niet gedaald en de eischen van het publiek hebben die onkosten sterk doen stijgen. De omzet daalt thans en het aandeel der distributiekosten in den detailprijs stijgt dus, totdat ook de middenstander verplicht wordt tot ontslag over te gaan. Door ontslag van personeel daalt meteen de koopkracht van de Europeesche maatschappij in aanzienlijke mate. Prijsdaling komt altijd achteraan, omdat de voorraden zijn aangevuld op een tijdstip, dat het prijsniveau hooger, was. In vele gevallen moet toch reeds verlies genomen worden of althans winstderiving aanvaard, omdat ook de crediteuren op geld wachten en de omzet dus, het koste wat het kost, zooveel mogelijk op peil moet blijven.

Wij verwijzen naar het *Soer. Hbl.* (27, 29, 30/9 en 3/10 „Onweer en opklaring”; 27, 29, 30/9, 1 en 2/10 „De Jaarmarkt”; 1/10, 3de bl. „Handel en Financiën”; 4/10 „Soer. Weekoverzicht”; *De Loc.* (29/9, blz. 10 „Loonsverlaging”; blz. 19 „Een wereldvraagstuk”; Z.; 2/10, blz. 3 „Salarissen in de Malaise”) en de *Deli Crt.* (7/10 „Indische financiën”, *Mr. H. P.*).

Repatriërend hoofdredacteur.

De *Java-Bode* (3/10) en de *Deli Crt.* (6/10 „Intrede” en „Persstemmen”) wijden zeer waardeerende woorden aan den naar Holland vertrokken afgetreden hoofdredacteur van de „*Deli Crt.*”, den heer *Van der Laan*.

De „*Indische Crt.*” (*Deli Crt.* 8/10) wijst er op, dat de heer *Van der Laan* alleen nu en dan *Deli* verlaten heeft om tijdens een buitenlandsch verlof nieuwe krachten op te doen. Deze gebondenheid aan een bepaald Gewest — zij 't dan een zeer belangrijk Gewest — heeft h. i. hare licht- en schaduwzijden. De journalist krijgt volle gelegenheid om de problemen van zijn gebied grondig te leeren kennen; de vele artikelen van *Van der Laan* getuigen dan ook meestal van een grondige kennis en een volkomen beheersching der stof. De schaduwzijde openbaarde zich hierin, dat *Van der Laan* nooit boven *Deli* uitgroeide, de dingen wel zag en besprak in het onderling verband der *Delische* verhoudingen, maar nooit in hun algemeen verband, nooit in het raam der groote koloniale problemen, welke aan *Deli* niet konden voorbijgaan, en die ook op den gang van zaken daar van beduidenden invloed zijn geweest. De mate van den invloed van een dagbladleider op de vorming van een publieke opinie laat zich uiteraard niet peilen. Maar wie *Deli* kent en weet, van welk een betekenis het dagblad daar is, zal zich niet los kunnen maken van de gedachte, dat, zoo *Van der Laan* de gelegenheid had aangegrepen — geboden is zij hem meer dan eens — om de *Delische* problemen ook eens te bezien uit den gezichtshoek van den journalist met jarenlange Javasche ervaring, *Deli* zich sneller, en vooral gewilliger, aan de nieuwe verhoudingen zou hebben aangepast. De historie van *Deli* in de laatste twintig jaren is dan ook niet te schetsen, zonder *Van der Laan* als een belangrijke figuur in het midden te plaatsen. Hij is in vele opzichten de personificatie geweest van een *Deli*, dat bezig is af te sterven en plaats te maken voor een *Deli*, dat ook in politicus zijn tijd begrijpt. Zoo is er alle reden om dezen journalist niet met stille trom te laten vertrekken. *Deli* is hem veel verschuldigd; zijn groote liefde en warme belangstelling voor *Deli*, zijn buitengewone toewijding aan de belangen van dit land dwingen respect af en verdienen de waardeering óók van diegenen die van meening zijn, dat zijn invloed grooter zou zijn geweest zoo hij in staat ware gebleken om *Deli* meer van bovenaf dan van binnenuit te beoordeelen. Met *Van der Laan* verlaat een ernstig werker en bovenal een collega in den besten zin des woords de Indische journalistiek. Nimmer heeft hij zijn pen gebruikt om persoonlijke veeften uit te vechten; de toon van zijn blad was steeds strikt zakelijk en zijn methoden in den strijd om beginselen bleven de jaren door gaaf en correct. Hij gaf wel eens een hard, maar nimmer een grof woord ten antwoord. Dit teekent den man, die gelooft in de roeping der journalistiek als vormster, zoo niet leidster der publieke opinie.

In de *Deli Crt.* (3 en 4/10) neemt de heer *Van der Laan* in twee hoofdartikelen afscheid van *Deli*, het *Soer. Hbl.* beschrijft den inhoud van „*Daendel's krant*” (22 en 23/9) en van „*De Inlandsche pers*” (24/9, 2de bl.), *De Sumatra Post* maakt een vergelijking tusschen „*Java en Deli*” (29/9).

Deli's Zorgen en Lasten.

In de rede, welke *Dr. Kolkman* te Medan heeft gehouden als president der A. V. R. O. S., wordt — volgens de *Java-Bode* (3/10) — onthuld wat zich heeft afgespeeld op den achtergrond van de wijziging der

Koelie-Ordonnantie, terwijl tevens officieel wordt stelling genomen tegen de pas gepubliceerde Regeeringsvoorstellen inzake de geleidelijke afschaffing der Poenale Sanctie. De mededeelingen van den heer *Kolkman* impliceren, dat de toepassing der wijzigingen de grenzen van het economisch mogelijke overschrijden. Deze conclusie berust op ingewikkelde berekeningen, waarvoor de gegevens alleen aan insiders bekend zijn, en het eindoordeel is slechts te vellen, wanneer men weet, tot welke verhoogingen in den kostprijs der producten de herziening der K. O. aanleiding zullen geven. De Regeeringsvoorstellen betreffende de percentages van vrije arbeiders brengen voor de overjarige cultures veel grootere bezwaren mede dan voor de tabak, omdat in de tabakscultuur reeds vele vrije arbeiders werken; bovendien gaan de overjarige cultures, vooral de rubber, gebukt onder een ongekende depressie. De voorgestelde wijzigingen werden reeds tevoren uitvoerig bestreden door de A. V. R. O. S. en de Permanente Arbeids Commissie, het adviseerend lichaam voor de Regeering bij arbeidsaangelegenheden in de Oostkust-cultures, waarin cultuurondernemers en ambtelijke leden (o.a. de Arbeidsinspectie) een woord van gezag meespreken. *Dr. Kolkman* deed een beroep op de leden van het Parlement en van den Volksraad om de ondernemers bij te staan, waar hun economische positie dreigt te worden ondermijnd. Publicatie van de argumentatie der A. V. R. O. S. en der P. A. C. acht de *Java-Bode* daarom gewenscht; zoo juist heeft de Regeering zelve bij de gedrukte Volksraadsstukken het schema van het Kantoor van Arbeid, het eindadvies van de P. A. C., zoowel als een nota met haar eigen beschouwingen ten aanzien van dit eindadvies, verspreid.

Onderwerpen betreffende „Cultures” worden behandeld in *De Loc.* (1/10, blz. 32 „Suikerzaken”; 3/10, blz. 24 „Critiek en V. J. P.”), het *Soer. Hbl.* (29/9, 2de bl. „De Suikerprijs verlaagd”; 1/10, 2de bl. „Gedwongen Arbeid”), de *Java-Bode* (1/10 „Gedwongen arbeid in Indië” en „De kostprijs van de rubber”; 2/10, 2de bl. „De Vorstenlandsche Tabak”, III; 7/10 „*Mr. H. Jelgerhuis Swildens*”) en het *Bat. Nwsbl.* (4/10 „De malaise in de Rubber”).

Bescherming der Koloniën.

Aan de hand van een boek van prof. G. Gantheorot („*Le Bolchevisme aux Colonies*”) en een artikel van den heer *W. Walter* in de Brusselsche „*Standaard*”, waarschuwt de *Java-Bode* (2/10) tegen het *Bolchevistisch Gevaar*. Rusland reikt de hand aan Azië, niet omdat het zijn ideaal verkiest, noch omdat het zijn sociale opvattingen deelt, maar omdat het 800 miljoen Aziaten noodig heeft om het Europeesche imperialisme en het Europeesche kapitalisme neder te halen. Het koloniaal verschijnsel hoort heden in de wereldhuishouding thuis. Brengt de rubbercultuur in Ned-Indië en de Straits te niet, laat de katoencultuur in Britsch-Indië vervallen, legt de koperontginningen stil in Congo, verbaat de werking der Europeesche collectiviteit uit zoovele als koloniën betitelde landen.... en handel en nijverheid vallen stil. De economische solidariteit onder de volkeren is verbroken en onvermijdelijk geraakt hun welvaart in het nauw. Uit nood en ellende worden dan gemakkelijk onrust en opstand geboren. En op dit hellend vlak zijn internationale conflicten en wereldrevolutie nabij. Hadden de koloniseerende landen zich in het verleden tegenover de koloniale volkeren slechts maar door de zuivere natuurlijke beginselen van rechtvaardigheid en billijkheid laten leiden, dan zouden thans de heerschers van Moscovia in de Europeesche bezittingen van overzee (o.a. in China en Br. Indië) niet een zoo breed en dankbaar terrein voor hunne opruiende actie hebben gevonden. Het Bolchevisme vindt zijn aanknooppingspunt het gemakkelijkst daar waar mistoestanden stof tot aanhitsing bieden. De aanknooppingspunten door te hakken door de mistoestanden uit den weg te ruimen is het doelmatigst middel om te beletten, dat de geheele koloniale wereld door de roode vloed wordt overstroomd.

De Loc. schrijft over „*De Statenbond van Europa*” (1/10, blz. 44), de *Java-Bode* over „*Br-Indië*” (27/9 en 4/10, 5de bl. en 3de bl.), „*Z. Amerika*” (3 en 4/10, 3de bl.) en „*Spanje*” (29/9 en 6/10, 3de bl. J. E. Jasper), het *Soer. Hbl.* over „*Bolsjewiki*” (23/9), „*Egypte en Londen*” (25/9), „*Br-Indië*” (26/9, J. W.) en „*De bevolking van Azië*” (4/10, 2de bl.).

Giftvisschen.

In *De Loc.* (2/10) vertelt *Dr. Felix Kopstein* van Indische giftige visschen en giftvisschen. Men kent een heele serie van visschen, welke, wanneer men ze als voedsel (ook als ze versch zijn en onbedorven) nuttigt, zeer ernstige schade voor de gezondheid, ja zelfs den dood ten gevolge kunnen hebben. Dit zijn de giftige visschen, te onderscheiden van de tweede groep, die over een apparaat beschikt voor het vervaardigen en overbrengen van gift, de giftvisschen. De *murenen* komen veel voor in de Javaansche wateren. Op het gehemelte bezitten zij een gift-apparaat; op de wijze als bij slangen vloeit het gif uit een plooi in het slijmvlies, waarin het ontstaat, naar de gifttanden. Deze zijn echter niet hol of gegroefd, zooals bij de slangen, maar het gift stroomt in een scheede van het slijmvlies rondom den tand en zoo in de beetwonde. Van deze visschen is bekend, dat zij zeer bijtgraag zijn en zelfs wel aanvallen. Talrijker zijn de giftvisschen, die

GEBR. VAN OOSTERHOUT - BREDA

GINNEKENSTRAAT 139 — BOSCHSTRAAT 10
TOLBRUGSTRAAT 12 — CERESSTRAAT 30
GINNEKENWEG 138 5291

KOLONIALE WAREN - COMESTIBLES - FIJNE
VLEESCHWAREN - WIJNEN - ZUIDVRUCHTEN

stekels en giftklieren hebben en die door steekwonden letsels kunnen toebrengen. Het meereendeel behoort tot de Acanthopterygii, waarvan de *toovervisch* (ikan lepeo) op Java en Ambon bekend is. De *toovervisch* ligt onopgemerkt in het zand of tusschen korallen; de verwondingen ontstaan doordat de menschen op den stilliggenden visch trappen, waarbij stralen van de rugvin door de huid dringen en het gif in het bloed komt. De *ikan leleh* en de *ikan sembilang* zijn twee in den archipel zeer verbreide meervallen. Bij deze visschen zijn eenige stralen van de rug- of borstvin beenig en van weerhaken voorzien. De *ikan leleh* is op Java overal te vinden op rijstvelden, in moerassen, leidningen en slokans; hierdoor komen vergiftigingen vaak voor. Deze visch wordt op Java overal graag gegeten en wordt vaak ook op den pasar verkocht; van te voren worden dan echter de giftstekels afgebroken. In de zeeën die Java omspoelen, bestaan nog tal van andere soorten visschen, wier vinstralen of doornen vergiftigingen kunnen veroorzaken; het meereendeel schijnt echter nog niet bekend te zijn. De visschers weten wel vrij veel over dit onderwerp te vertellen, doch zonder eigen waarneming en zonder eigen proeven is het niet mogelijk aan te geven, waar de waarheid ophoudt en de Dichtung begint. Onder de giftige visschen van Java zijn de meest voorkomende de *Kogelvisschen* (ikan boental). Zij kunnen zich tot een bal opblazen en zoo op het water drijven. Sommige zijn zwaar giftig, andere minder. De meest gevaarlijke schijnen de „*Tetrodontiden*” te zijn; het zijn kustvisschen en worden over het algemeen niet gegeten. In Japan gebruikt men het gif onder den naam van *foegoe* voor zelfmoorden; vergiftigingen met *foegoe* zijn in vele landen bekend. In 1867 was het te Batavia verboden ikan boental op den pasar te verkoopen.

II. Uit de Inheemsche en

Maleisch-Chineesche pers.

De Christen Regent.

Vele bladen geven commentaar op de benoeming van een Christen tot regent van Probolinggo en zijn pro of contra, al naar gelang van hun godsdienstige en politieke richting en opvattingen.

Het Protestantsche weekblad *Zaman Baroe* van 6 Sept. ontvangt met vreugde het bericht over de benoeming van een Christen-regent. Reeds vroeger is hiervan sprake geweest, doch naar de Regeering zeide, had een ander den voorrang. En thans is eindelijk de wensch der Christenen vervuld. Het blad wenscht den nieuwen functionaris veel geluk. Geschreven wordt voorts tegen de *Bintang Timoer*, welk anders zoo liberale blad zich somtijds als echt-Islamitisch ontpopt. Wanneer men tegen een Christen-regent is, waarom vmdt men het dan wel goed dat er Christen-patib is? Dan zou geen enkele Inl. bestuursambtenaar Christen mogen zijn. Het Christendom zou dan alleen tot de kromo's beperkt blijven. Men zou veeleer moeten ageeren tegen lagere Inl. Christen bestuursambtenaren, daar deze veel meer met het volk verkeerden. Nog nooit is hier tegen geprotesteerd. De *B. Timoer* noemt deze benoeming een proef. Zou dit waar zijn? Door dergelijke berichten, als in de *B. Timoer* staan, worden minder prettige stemmingen gewekt tegen deze benoeming. Er is in het geheel geen reden om haar minder prettig te vinden. Men vraagt er ook niet naar of de Christenen het prettig vinden om onder een Islamitische regent te staan. Wat de godsdienstige functies van den regent betreft, men moet godsdienst en bestuur gescheiden houden. En uit bestuursoogpunt heeft de heer *Poedjo* (de benoemde regent) het volste recht om regent te worden. Dit gebeuren is voor de Christenen een toets tot hoever de beteekens van het nationalisme (verbroedering) gaat, dat al lang in Indonesië bezongen wordt....

Na er op gewezen te hebben dat de benoeming van den heer *Poedjo* tot regent van Probolinggo door verscheidene bladen is becritiseerd en afgekeurd en na de met betrekking tot de kwestie tot de Regeering gerichte vragen en na het bericht in de *B. Timoer* vermeld te hebben dat de bevolking in genoemd regentschap daarover ontstemd is, zet de Bataksche *Persatoean* van 6 Sept. zijn meening over de kwestie uiteen. Onze Islamitische broeders, zegt het blad, komen tegen zulk een benoeming al in verweer, hoe zal het dan gaan als straks een Christen Indonesiër departementshoofd of lid van den Raad van Indië wordt? Welk lot wacht dan den Christenen, als Indonesië hare onafhankelijkheid verkrijgt, indien de Islamieten nu al, onder Nederl. heerschappij zich t.a.v. hunne Christelijke landgenooten aldus gedragen?

Naar de meening van het blad mag de benoeming van een Christen tot regent den Islamieten geen

reden tot bezorgdheid geven. Zij hebben immers steeds aangedrongen op een scheiding van kerk en staat. Wij erkennen dat de Christenen tegenover de Mohammedanen een kleine minderheid vormen, maar die kleine groep zou voor „sana” een bruikbaar instrument zijn voor de vervulling van haar wenschen, indien de Christenen en Mohammedanen op vijandigen voet met elkaar staan.

In *Darmokondo* van 12 Sept. trekt een schrijver uit de vraag van het Volksraadslid Nja Arif over de benoeming van een Christen tot regent en uit het door de Regeering gegeven antwoord, de conclusie dat de Regeering alleen het zakelijk element op den voorgrond heeft gesteld, d.w.z. dat zij beweerd heeft, wel gemakkelijk een beslissing te zullen kunnen nemen op later voorkomende moeilijkheden. Blijkbaar heeft zij geen voldoende aandacht geschonken aan de ergernis van de Mohammedaansche bevolking van Probolinggo, die meer dan 99% van het totaal aantal zielen bedraagt. Uit het antwoord distilleert schrijver verder dat de Regeering over de dualistische positie van den regent, n.l. als hoofdbambenaar en als volkshoofd, nog geen duidelijke verklaring heeft afgelegd. Het antwoord is onbevredigend zoolang de regent niet, zooals in de Vorstenlanden, volgens de instructie naast hoofdbambenaar tevens volkshoofd is. Aangezien algemeene vraagstukken op godsdienstig terrein tot dusver niet te geringschatten zijn, moet de Regeering ze niet te licht opnemen. Waar in Indonesië omtrent de scheiding van Kerk en Staat nog een duistere meening heerscht, had de Regeering niet tot zulk een buitensporigen maatregel moeten overgaan.

In de *Sedjo Tomo* van 15 Sept. vindt de kwestie een bespreking in dezen zin, dat de redactie reeds vermoed heeft dat de Regeering het geval rijpelijk heeft overwogen. Dit geldt als een begin en later zal een stroom van Christenen bij het Inlandsch B. B. komen. Immers het Christendom is de hoofdgodsdiens van de Hollanders, de ambtenaren van de regeering die over Indonesië heerscht. Daarbij komt nog dat elke belijder van een godsdienst verplicht is zijn geloof te verbreiden (? Red.). Bovendien kan dat dienen als toepassing van de koloniale politiek. Uit het antwoord van de Regeering op de vraag van den heer Nja Arif, is gebleken, dat de Regeering zich voor eventuele onaangename gevolgen heeft voorbereid. De Regeering volgt haar eigen wil. Zij stoort zich niet aan de bezwaren van de voor 99% Mohammedaansche bevolking van Probolinggo. Zij vertrouwt bij Haar optreden op Haar macht. Het publiek wacht nog steeds de meening van de Partij Sarekat Islam Indonesia en van Moehammadijah af, omdat het geval hun Islam-politiek raakt.

Diversen.

In *Persatoean* van 3 September worden eenige factoren genoemd welke volgens meening van den schrijver de samenwerking tusschen Oost en West bemoeilijken, zoo niet onmogelijk maken. De Oosterlingen gaan van het standpunt uit dat, indien ze met Westerlingen, hun overscheerschers, samenwerken, het Oostersche volk nooit tot nationale bewustwording zal komen. Wanneer zij daarentegen zelf de zaken entameeren, daarbij op eigen kracht en kunnen bouwend, dan zal daardoor het nationale besef worden opgewekt en zal het volk zijn positie ten volle kunnen realiseren. Terloops vermeldt schrijver dan de afwijkende meening van den Britsch-Indischen dichter Tagore, die wereldbroederschap hooger stelde dan nationalisme, met welk standpunt schrijver zich zou kunnen vereenigen, indien de door den dichter voorgestelde wereldeenheid te verwezenlijken ware. Vriendschap tusschen Oost en West staat schrijver vóór, echter alleen onder voorwaarde dat beide op voet van volkomen gelijkheid naast elkaar staan, maar juist deze eisch wil het Westen niet aanvaarden. Omdat de Oostersche cultuur anders is dan de Westersche, zeggen de Europeanen, dat die niet goed is. Hoe kunnen overigens bij die cultuurverschillen Oost en West samengaan?

In de *Oetoesan Sumatra* van 4 Sept. wijst mr. S. er op, dat de Nederlandsche wetgever thans bezig is de kwestie inzake de wijziging van het huwelijksvermogensrecht voor Europeanen te behandelen. Schrijver merkt verder op, dat het geldende Burg. Wetboek bijna een eeuw oud is en vele bepalingen daarin, met name die welke de positie der Europeesche vrouw in het huwelijksleven regelen, niet aan de eischen van den modernen tijd beantwoorden. Enkele voorbeelden worden dan gegeven hoe de Europ. vrouw tijdens het huwelijk vooral t.a.v. haar eigen vermogen als minderjarige wordt beschouwd. Het verbaast schrijver daarom dat van de zijde der inheemsche vrouwen vaak wordt aangedrongen op een positie zooals het Burg. Wetboek die aan haar Eur. sexegenooten geeft. In de meeste gevallen toch, vooral in de streken van den archipel met z.g. moederrechtelijke en ouderrechtelijke instellingen, verkeerden de gehuwde inheemsche vrouwen in een positie dat zij gelijkgesteld zijn met, zoo niet bevoorrecht boven de mannen. Slechts daar waar het vaderrechtelijk stelsel geldt, laat hare positie in den regel, niet altijd, nog al te wenschen over. Hier moeten dus

de gewenschte verbeteringen worden aangebracht, maar een positie volgens het B. W. zal voor de inheemsche vrouwen beteekenen: een achteruitgang!

De *Bintang Timoer* van 6 Sept. geeft een commentaar op de lezing van mr. Th. Fruin te Bandoeng over het streven van „De Stuw”. De conclusie van het blad is dat hier een groep Nederlanders bestaat die wil en genegen is de wenschen der volksbeweging hier te begrijpen. De booze woorden van de Preangerbode c.s. ten spijt, zal de Stuw-groep blijkbaar van geen wijken willen weten en de namen der leden, die tot de élite der Nederlandsche samenleving gerekend kunnen worden, vergooten nog de beteekenis van den arbeid naar vooruitgang, die nagestreefd wordt op een voor de maatschappelijke samenleving in Indië heilzame wijze.

Oost- en Westindisch literatuuroverzicht.

De Redacties van tijdschriften, welke in deze rubriek worden opgenomen, worden uitgenoodigd de bladen rechtstreeks te zenden aan den redacteur van deze rubriek, Obrechtstraat 163, 's-Gravenhage. Hetzelfde geldt voor uitgevers, die hun boeken in dit overzicht wenschen vermeld te zien.

Algemeen Landbouweekblad voor N.-I.

No. 14 van 4 Oct.: De „Soekaboemische” te Buitenzorg. Zeer geanimeerde Sept. vergadering met lezingen van dr. Steinman over cassiasoorten, dr. Riebl over de capaciteit van crêpe-batterijen, den heer Koch over aanleg en onderhoud van kweekbedden en van den heer Holst Pellekaan over den kostprijs van de rubber.

Asiatic Review

October. The International Labour Office and the Colonies, door dr. H. Cohen de Boer (naar aanleiding van de op 28 Juli door de internationale arbeidsorganisatie te Genève vastgestelde conventie, betreffende den gedwongen arbeid. Zie ook het artikel van A. J. Lievegoed in den Volkenbond van Juni—Juli, (opgenomen in de Gazette de Hollande van 24 Oct. no. 3106) en het Kol. Tijdschrift, hierna te noemen).

Europeesch Export Extract.

November. Levensprokkels (Een geestig verhaal uit 1931 over den overval van Curaçao, door een grootvader aan zijn kleinzoon verteld).

De Indische Culturen (Teysmannia)

van 1 October no. 19: Schadelijke insecten bij den rijstbouw in Malaya, door N. C. E. Miller (Uit Mal. Agr. Jrl. In Malaya zijn reeds 74 verschillende soorten insecten waargenomen, die van rijstplantjes leven. Hun namen zijn opgenomen in een lijst, voorkomende in een rapport van het Dep. van Landbouw). — Ruim tweehonderd jaar Brazilië-koffie, door dr. Paulo Pestana (Een belangwekkend artikel bewerkt uit Tea & Coffee Trade Journ. Ze zou, volgens het artikel in 1727 uit Fransch-Guyana zijn overgebracht naar Para. De Hollanders zijn de eersten geweest die met den kofficeaanplant in West-Indië zijn begonnen en door een list slaagden twee Fransen er in zaden, tegen het strenge uitvoerverbod, weg te voeren, n.l. Mourges en de la Motte Aignon. Na de verbreiding in Para en Maranhao bracht kapt.-luit. Franc. de Mello Palheta ze omstreeks 1774 naar Rio de Janeiro waar de beide plantjes in de tuinen der Italiaansche Barbadinossa-monnikken, zich tot de tegenwoordige groote cultuur in Brazilië ontwikkelden. Het vroegste bericht omtrent de koffiecultuur in het grondgebied van São Paulo vindt men in het rapport van kapt.-gen. Bernardo Jose de Lorena bij overdracht van zijn ambt aan zijn opvolger Ant. Manuel de Mello e Castro Mendonca in 1797).

De Indische Gids.

November: Europeesch en Inlandsch Landbouwbedrijf in Ned.-Indië, door A. J. Koens. (Het essentiële verschil tusschen den Europeeschen en Inlandschen landbouw in N.-I. is het verschil in bedrijfstvorm, die weer een direct gevolg is van verschil in sociale structuur der twee werelden aldaar, de uitheemsche en de inlandsche samenleving. De een werkt zuiver commercieel, bij de ander is het bedrijf meer een deel van het gezinsleven. Het Europeesch bedrijf is min of meer stug, het Inlandsche gemoedelijk en toont meer elasticiteit.) — Karakterologisch onderzoek van de Rippere Jeugd in N.-I., door H. J. Slegtenhorst. (De volgende vragen werden gedaan: Wat zou je doen als jij in de gelegenheid was om, zonder kans van ontdekt te worden, een millionair tien gulden te ontstelen; 2. Maak een opstel over wat je doen zou als je in de loterij f 100.000 won; 3. Wat heb je in je leven voor goeds gedaan; 4. Vertel eens wat je graag zou willen worden en waarom. Het onderzoek aan jongens en meisjes van 15—20 jaar van verschillende rassen is nog verre van volledig).

kantooropleiding

voor officiële- en schoolexamens. laat uw kinderen een dagcursus volgen bij de reeds dertig jaar bestaande

haniascholen.

individueel onderwijs in de vakken: steno-typen, boekhouden, handelskennis, moderne talen, spaansch, esperanto, correspondentie, schoon-schrijven enz. 5537

spreukur maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag van 9.30—11.30, van 1.30—3.30 en van 7—9 aan de school a, regentesselaan 325—327 telefoon 32456 school c. laan van meerdervoort 870 telefoon 39451

— Herman Willem Daendels, door dr. W. J. Koppius (slot). Het bestuur ter Kuste van Guinea, waar hij 2 Mei 1818 stierf, is een drama geweest. Dr. Gramberg, die in 1859/60 een onderzoek instelde, raadde aan de ongezonde streken te verlaten, want de febris pernicioosa en de dysenterie bleven te duchten. Overigens stelde hij het klimaat boven Suriname; gele koorts, leverontstekingen en cholera kende men hier niet. Zou hij dat nog van Suriname zeggen? De afstand van de kust door tractaat, had 25 Febr. 1871 plaats, de overdracht op 6 April 1872). — Dure bezems, die niet veeiden, door G. B. J. van Heuven (de commissaris-generaal die in 1791 naar Indië werden gezonden om er schoonschip te maken in den janboel van de vooze O. I. C.) — Somatical investigation of the Javanese. 1929, bij dr. D. J. H. Nyessen, door dr. H. C. Heyting.

De Indische Mercur

No. 45 van 5 November: Proeven over de verscheping van enkele oliehoudende tropische grondstoffen in geperste balen, door ir. W. Spoon (Bericht no. 56 van de Afd. Handelsmuseum van de Kon. Ver. „Koloniaal Instituut”. Proeven genomen van 1926—1929 met copra, grondnoten en rubberzaad-kernen, volgens het procedé Mac Ilwaine).

Indologenblad

October: L'Enseignement colonial en Belgique, door M. N. Laude, H. — De waardeering van Javaansche Literatuur. III, door G. J. G.

Koloniaal Tijdschrift

November: De Resident op Java en Madoera, door J. D. de Vries, (volgens schrijver een positie zonder inhoud. De tegenwoordige regeling heeft gebracht den „nietsdoenden” Resident, „die boven stuit tegen provincialen raad en gouverneur en beneden op regentschapsraden en twee soorten van hoofden van plaatselijk bestuur).

Plaats van het staatsrecht overzee in het staatsrecht van het Koninkrijk, door C. van Vollenhoven (de hoogleeraar is zijn artikelreeks in Jan. 1928 begonnen over het staatsrecht van N.-I., Suriname en Curaçao, die van het koninkrijk en de samenhang tusschen die beide. Dit artikel is het slot. De vraag naar den bouw van den Nederl. staat noemt schrijver een modevraag als men vraagt wat er overblijft, wanneer men van het staatsrecht van het groote geheel aftrekt het drievoudig staatsrecht over zee). — Leden eener socialistische partij als bestuursambtenaar, door G. Gonggrijp (waren de socialisten aanvankelijk slopers van den staat, door drie oorzaken zijn zij handhavers van den staat geworden, n.l. revisionisme, toetreding tot het gemeente-, provincie- en staatsbestuur en den groei der socialistische beweging. Wat de regeering geen dag en geen nacht, geen uur en geen oogenblik onverschillig mag laten, dat is de wijze, waarop in Indië de macht van het woord wordt gebruikt in of buiten de openbare kolleges, in leslokalen of vergadering, in dagbladen, vlugschriften of boeken) — De conventie betreffende den gedwongen arbeid, door B. J. Haga (lid van de Ned. delegatie ter 14de Intern. arbeidsconferentie te Genève. De tekst van die conventie is opgenomen). — De Hooge taak, door J. W. de Stoppelaar (naar aanleiding van de veranderingen die in de bestuursorganisatie op Java en Madoera op til zijn. Hij doet daartoe enkele aanbevelingen). — Twee Javaansche kapiteins van Cöpenick, door D. H. Meijer. — Over matahari en andere mata's, door C. Spat. — De aanslag op Willemstad. — Jaarverslag der provincie West-Java over 1929, door mr. S. Cohen. Fzn.

Landbouw en Veeteelt

Afl. 7 van 3 Oct.: Alweer slijmziekte (die groote schade aanricht. De toestand is ernstig en onmiddellijk ingrijpen noodzakelijk). — De geitententoonstelling op den Pasar Gambir, door dr. J. Merckens (de ruim 100 tentoongestelde dieren maakten een zeer goeden indruk).

Instituut
nternaat
nd. jongens
VRAAGT GRATIS PROSPECTUS

H
ommes
Hoogezand
Holland

5350

Mededeelingen van „De Handelsvereniging te Medan”

No. 18 van 30 Sept.: De achteruitgang der invoeren. — Maandelijksche rubberuitvoeren. — Statistiekrecht 3de en 4de kwartaal. — Invoer van manufacturen. Invoer van rijst en automobielen, alles 1ste halfjaar.

Het Museum (Maandblad voor Philologie en Geschiedenis)

Nr. 2 van November: Publicaties van die Van Riebeeck-Genootskap te Kaapstad, door Fred. Oudschans Dentz. (Een overzicht van ontstaan, ontwikkeling en de sedert 1918 uitgegeven geschriften, tien in getal, voornamelijk betrekking hebbend op onze koloniale geschiedenis aan de Kaap in vorige eeuwen. De vereniging is een zusterinstelling van de Linschoten Vereeniging).

Nederlandsch-Indië, Oud en Nieuw.

Afl. 7 van November: Tatoëeren op Borneo, door H. F. Tillema (schitterende foto's verlichten het artikel. De heer Tillema had het geluk, dat een deel der films, door een onvoorzichtig douaneambtenaar te Rotterdam aan daglicht blootgesteld en bedorven, nog bruikbaar was.)

De Nieuwe Rotterdamse Courant.

Avondblad E. van 1 November: 300 jaar Kinabast, door L. van Itallie (dit feit werd 31 Oct. en 1 Nov. herdacht te Saint Louis in de Missouri Botanical Gardens, waar ook twee Nederlandsche geleerden tegenwoordig waren. Met portret van den Duitscher dr. Hasskarl, die zulk een groot aandeel heeft gehad in de overbrenging der planten uit Zuid-Amerika naar Batavia in 1854).

Onze Vloot

Novembernummer: Een Veteraan van de Marine in de 19de Eeuw, door S. Kalff (n.l. C. J. Wolterbeek, die 23 Mei 1845 overleed. Slot.)

Pharmaceutisch Tijdschrift voor N.-I.

No. 10 van 1 Oct.: Nog eenige opmerkingen omtrent het keuren van gemalen koffie, door W. F. Donath en W. ten Bruggen Cate (40 monsters werden onderzocht). — Melk IV. Soortelijk gewicht en Refractie-verschil, door C. Blomberg. — Melk te Bandoeng. — Analyse van platinametalen met dimethylglyoxim, door O. Tonn. — Terpenen en polyterpenen, door A. G. van Veen.

De Rijkseenheid

No. 6 van 5 November: Inheemsch personeel bij de Europeesche cultuurbedrijven in N.-I., door G. J. W. Putman Cramer (De regering die de invoering op ruime schaal van Inlandsche assistenten gaarna zou zien, geeft er zich geen rekenschap van, dat de door Haar uitgevaardigde voorschriften bepalingen bevatten, die geenszins bedoeld zijn voor deze categorie van werknemers. Wil de Ind. regering dan ook de invoering van Inheemsche assistenten in de buitengewesten bevorderen, dan dienen de noodige wijzigingen of aanvullingen in de assistentenregeling te worden aangebracht). — Herziening van het Verlofreglement ook voor de West, door Emeritus (schrijver meent, dat werd het voor de Oost aanbevolen stelsel aanvaard, het groote voordeel bereikt was, dat alleen het al- of niet uitgezonden zijn als criterium voor aanspraak op buitenlandsch verlof zou gelden en dat de steen des aanstoots in de West, verschil van ras, geen invloed meer zou doen gelden. Luxe dient in de koloniale huishouding op zijde te worden gezet).

Tobacco Trade Journal

15 Oct. no. 12: Tobacco-growing in Surinam, door C. K. Kesler. (een historisch overzicht. Behalve enkele onnauwkeurigheden als bananenexport in de 19de eeuw en de verwijzing naar Delhi (bedoeld is Deli) niet eens, maar herhaaldelijk, en enkele zinstorende fouten in eigennamen, waarvoor de Engelsche zetter verantwoordelijk is, een aardig geschreven artikel).

De Tropische Natuur

Octobernummer: Uit het leven van enkele gevoelige tropische bloemen speciaal van de „Horlogebloemen”, door L. v. d. Pijl. — „Kokki”, door C. J. Tirion (een jaarvogel, bobosan). — Herpetologische aantekeningen II, door W. C. van Heurn. Andropogon Contortus. L. door J. Beume (een grassoort).

Tropisch Nederland.

Afl. 14 van 3 Nov.: Diepzeesonderzoek in Oost-Indië. De Snellius-expeditie. Het verder verloop, door prof. dr. A. W. Nieuwenhuis. — Een vacantie op den Pangrango-Gedé, door J. H. Young-Suringar.

NEUTRALE SCHOOLVEREENIGING „SWEELINGSCHOOL”

1ste SWEELINGKSTRAAT 22-24 - DEN HAAG

6 jaar L.O. met Fransch en Handenarbeid. Opleiding voor H.B.S. enz.

4 jaar U.L.O. Opleiding Diploma A. en B. Vervolgklasse.

Opleiding Diploma Stenografie en Cursus in het koken.

De Directrice, M. A. G. STEFFELAAR.

5546

Suriname

Ingediend is een wetsontwerp tot vaststelling van de Surinaamsche begrooting voor 1931.

Het financieel aspect, hetwelk voor 1931 nog duisterder is dan te voren, inzonderheid, omdat, ten gevolge van de algemeene prijsdaling der voornaamste uitvoerproducten, rekening moet worden gehouden met een verderen teruggang in de ontvangsten, heeft er toe geroepen om, bij de samenstelling van de begrooting, de grootst mogelijke soberheid te betrachten in het voorstellen van nieuwe maatregelen met geldelijke gevolgen van eenig belang. Daarnaevens is op de raming der uitgaven zooveel mogelijk besnoeid, waarbij nochtans de fondsen, die meer in het bijzonder voor de bevordering der economische ontwikkeling van het gewest worden beschikbaar gesteld, niet of zoo min mogelijk zijn aangetast.

Daartegenover wordt een voorziening van bijzondere aard voorgesteld. Deze maatregel strekt tot wegneming van een onzuiver element in de Surinaamsche begrooting en er is een niet onaanzienlijke verhooging van de rijksbijdrage aan de gewestelijke middelen aan verbonden.

De aanzienlijke daling van de suiker- en koffieprijzen heeft op het economisch perspectief een uiterst ongunstigen invloed; het feit dat daartegenover stijgende bedrijvigheid bij de rijstteelt valt waar te nemen, kan slechts in zeer betrekkelijke mate tot verheldering van de vooruitzichten in den landbouw strekken.

Met betrekking tot de nijverheid verdient vermelding, dat de bauxiet-ontginning en de houtkap voor export neiging tot geleidelijke uitbreiding vertoonen en dat, in verband met den opgelopen afzetprijs voor het product, een herleving van de balata-winning wordt tegemoet gezien; hiertegenover staat echter een verdere achteruitgang van het goud-ontginningsbedrijf.

In het onderstaand overzicht wordt aangegeven, hoe de eindcijfers van het wetsontwerp zich verhouden tot die der voorloopig vastgestelde begrooting, alsook tot die der begrooting voor het dienstjaar 1930:

	Wets- ontwerp 1931	Voorloopig vastgestelde begroo- ting 1931	Begroo- ting 1930
Uitgaven	f 7.801.008	f 8.164.608	f 8.325.953
Inkomsten	f 4.804.955	f 4.743.755	f 4.900.431
Nadeelig verschil	f 2.996.053	f 3.420.853	f 3.425.522
Door leening te verrijken gelden	—	f 566.000	f 566.000
Rijksbijdrage	f 2.996.053	f 2.854.853	f 2.859.522

Onze ruimte gedooft niet de Memorie van Toelichting op den voet te volgen. Wij zullen ons moeten bepalen tot eenige grepen.

Bij de begrooting voor 1927 heeft de ambtsvoorganger van den minister het voorstel aanhangig gemaakt hetwelk vervolgens ook door den Nederlandschen begrotingswetgever werd aanvaard, om ingaande met gemeld dienstjaar te breken met het stelsel van dekking der immigratieuitgave uit geleende gelden, voor zooveel betreft de kosten van terugvoer van de hun contractverplichtingen vervuld hebbende gewezen immigranten.

In de toelichting van dat voorstel deed die bewindsman duidelijk uitkomen, dat hij dezen maatregel bedoeld had als een eersten stap op den weg van overbrenging naar den gewonen dienst van de immigratie-uitgaven in haar geheel, alstoen pro resto omvattende de kosten van aanvoer. Aldus zou het n.l. mogelijk worden, dat de baten, welke tengevolge van een door immigratie plaats vindende toeneming van bevolking aan de landkas zouden toevallen — op welke baten bij een financiering van de immigratie-uitgaven uit geleende gelden als het ware bij voorbaat beslag wordt gelegd voor voldoening van rente en aflossing van de ter zake aangegaan wordende leeningen — in de eerste plaats aan het beloop van de rijksbijdrage aan het gewest zouden ten goede komen.

De gouverneur heeft ten vorigen jare ook zijnerzijds de aangelegenheid in beschouwing genomen en kwam tot de slotsom dat het op dien grond en onder de bestaande omstandigheden een onbegonnen arbeid was om naar vermindering van het subsidie te streven.

Dr. Rutgers acht alleen al het practische feit in deze van overwegende beteekenis, dat Suriname,

welk gewest thans reeds de gelden voor rente en aflossing van bereids aangegane leeningen niet kan opbrengen zonder een rijksbijdrage aan zijn middelen, een steeds voortgaande opstapeling van schuld dient te vermijden. Ook daarom meende de landvoogd dat het de voorkeur zou verdienen om voor de onderwerpelijke jaarlijks terugkeerende uitgaven, waarvan toekomstige voordeelen voor het gewest worden verwacht, de dekking niet meer te zoeken in leeningen, maar om deze uitgaven ten laste van den gewonen dienst te brengen.

Het strekt den minister tot voldoening, dat hij, de opvattingen ten deze van dr. Rutgers geheel onderschrijvende en in beginsel reeds rangschikking onder leeningsuitgaven in deze uitgesloten achtend, van den minister van financiën medewerking heeft mogen verkrijgen om de op dit punt gewenschte wijziging van de Surinaamsche begrooting te kunnen vaststellen.

Aangezien op die begrooting in de laatste jaren alleen nog de uitgaven voor den aanvoer van immigranten werden uitgetrokken als voorziening, welke uit geleende gelden werd bekostigd, omvat zooals hiervoor reeds is aangeteekend, het onderhavige wetsontwerp derhalve geen zoodanige voorziening meer.

Nog moge de minister vermelden, dat met het oog op den gedruken toestand van de cultures in Suriname, waardoor aanvoer van immigranten onder werkoevereenkomst voor de landbouwondernemingen in 1931 hoogstwaarschijnlijk onnoodig zal blijken, de raming van het krediet voor aanvoerkosten in dat jaar kon worden teruggebracht tot f 210.000, welk bedrag eventueel ten volle beschikbaar zal zijn voor de voortzetting van de proefneming met aanvoer in gezinsverband van vrije immigranten.

Bij de behandeling in de Tweede Kamer van de begrooting 1930, is onder meer besproken het reeds meermalen in den een of anderen vorm naar voren gebrachte denkbeeld, om in het Surinaamsch budget tot een splitsing van uitgaven te geraken, inzonderheid te dien effecte om tot uiting te doen komen, dat, in beginsel, de ter verbetering van den economischen toestand van Suriname beschikbaar gesteld wordende fondsen voor rekening van het Moederland zouden zijn.

De minister heeft toen te kennen gegeven, dat een bezwaar tegen het denkbeeld zou vormen de omstandigheid, dat het gewest alsdan geheel onlast zou zijn van een der eerste plichten van ieder land, te weten de verplichting tot behartiging van de eigen welvaart. Hieraan heeft hij nochtans toegevoegd niet afkeerig te staan tegenover eene tot den subsidiepost ter begrooting beperkte splitsing, in dien zin, dat alsdan één onderdeel van den post betrekking zou hebben op de kosten van bepaalde verhooging der welvaart beoogende voorzieningen, terwijl een tweede onderdeel van den post dan den eigenlijken sluitpost zou vormen. Nadere overweging van zoodanigen maatregel, alsook bespreking daarvan met den landvoogd heeft den ondergeteekende er toe geleid om bij deze begrooting de uitvoering van de onderhavige voorziening voor te stellen.

In overeenstemming met den gouverneur worden als uitgaven, welke door haar bijzondere aard zich inzonderheid leenen zouden om ten dezen een afzonderlijke groep te vormen, in aanmerking gebracht de uitgaven:

- ter bevordering van de kolonisatie van het gewest, ten gezamenlijke bedrage van f 388.000;
- betreffende het Landbouw-proefstation te zamen bedragende f 136.629;
- nopens landvoorziening voor den kleinlandbouw, ten beloope van f 20.000.

Het „Handelsblad” van 3 November teekent hierbij aan.

„Nu moet ook een werkelijke politiek van welvaartsbevordering worden ingezet. Daarvoor is in de eerste plaats noodig een ruimere toerusting van het landbouwproefstation (personeel en materieel). In dit verband verdient ook stellig overweging bevordering van de pogingen om te komen tot mechanische groote landbouwbedrijven. Dan moeten er maatregelen worden genomen voor een goede exploratie van het boschgebied, waarvoor de commissie, die met het oog op het vliegwezen naar de West is gezonden, de noodige aanwijzingen zal kunnen geven. Immers, de verkenning van de in dit opzicht bestaande mogelijkheden zal het best uit de lucht kunnen geschieden. Dan behoort er een mijnbouwkundige dienst te komen, die eens onderzoek, wat er aan ertsvoorraden (met name bauxiet) op bereikbare plaatsen voorkomt, terwijl ook de moge-

DAMESSTOFFEN
ZOWEL
VOOR DE TROPEN
ALS VOOR HOLLAND

BOTHE
Veenestraat 21 Den Haag
STALEN WORDEN TEN
SPOEDIGSTE OP AANVRAGE
FRANCO GEZONDEN
DOOR GEHEEL NEDERLAND

5014

HANIASCHOOL B
RIJSWIJK Z.-H.
Regentesselaan 9 - Telefoon 18719

Handelsdag- en Avondschool
Opleiding voor Steno, Mach. schr., Talen,
Handelscorr., Boekh., Handelsrek., Part.
Secr., Schoonschrijven, enz. enz.
HEDEN FRANSCH CONVERSATIE
Dec. a.s. vangen aan cursus **Esperanto.**

5571

lijkheid van wegeaanleg tot ontsluiting ernstige overweging verdient in dit verband."

Ten slotte achten wij het een verblijvend verschijnsel, dat de Minister — in overleg met den Gouverneur — een vijftal amendementen van de Koloniale Staten op de Voorloopige begroting heeft overgenomen in het wetsontwerp.

★

„De West” van 7 Oct. schrijft:

„Het is thans beslist, dat de proeffabriek (voor koffiebereiding) van Dr. Fernandes gebouwd wordt aan de Dominékreek, tusschen de spoorbrug en de Hayelaarsluis. Men heeft het voordeel aldaar zowel zoet als zoutwater te kunnen innemen."

★

De bauxietboot „Henrykon” van de „Aluminium Line” is, naar „De West” meldt, rechtstreeks van Paramaribo naar Curaçao vertrokken met een belangrijke lading hout, bestemd voor de C. P. I. M. Van deze gelegenheid is gebruik gemaakt, om een proefverschepping te doen van sinaasappelen, watermeloenen en andere vruchten, in verband met plannen om een geregelden dienst dezer lijn tusschen Suriname en Curaçao te openen. De reis duurt 4½ dag, dus tweemaal zoo vlug als per boot der K. N. S. M. De post is dan ook met dit schip meegegaan.

★

„De Nieuwe Stem” van 25 September schrijft:

„Het s.s. Hercules van de K. N. S. M., dat eenige dagen geleden hier was aangekomen ter afhaling van bauxiet, is gisteren vertrokken met 2000 ton erts, bestemd voor een firma in Rotterdam”.

★

Surinamers zitten overal, ook daar waar men ze niet zou verwachten:

„De Nieuwe Stem” van 8 September weet mede te deelen dat de directeur van de Bijenkorf te Rotterdam een Surinamer is en in „De Surinamer” van 9 October lezen wij van het zilveren priesterfeest van Pater Nellius Tyndall te Rio Janeiro. Hij werd op 10 September 1881 te Paramaribo geboren. In September 1893 vertrok hij naar Nederland. Na het juvenaat te hebben doorlopen trad hij in het noviciaat der paters Redemptoristen en legde op 29 September 1900 zijn professie af. Op 8 October 1905 werd hij tot priester gewijd te Wittem. Op 17 April 1907 volgde zijn uitzending naar de Missie van Brazilië. In 1922 vertoefde hij eenige maanden in Suriname.

„Katholiek Suriname — aldus het blad — heeft bij die gelegenheid duidelijk doen zien hoe hoog het zijn eigen priester vereerde."

Curaçao

Vreemdelingen.

Wij willen het vraagstuk der toelating en uitzetting van vreemdelingen, dat in den Kolonialen raad en — in mindere mate — in de Staten-generaal hooren en harten warm maakt, thans niet uitvoerig bespreken. De kwestie lijkt ons voor een buitenstaander uitermate moeilijk te beoordeelen. Dit blijkt wel hieruit, dat, terwijl in het proces-Borren gebleken is, dat de Venezolaansche consul het bestuur van Curaçao verweet, te slap te zijn bij de toelating van „revolutionnaire” elementen, anderzijds stemmen opgaan, die op te groote toegevendheid ten opzichte der wenschen van de Venezolaansche regeering wijzen. Het komt ons echter voor, dat aanstonds verzet moet worden aange- teekend tegen een uitlating, als in den Kolonialen raad gedaan is, dat Curaçao moet zorgen — althans zoo verstaan wij het — tot goede verstandhouding te komen „met de toekomstige bewindvoerders van Venezuela”. De gouverneur heeft o.i. het eenig passende antwoord gegeven: „Zoolang personen”, als door het raadslid bedoeld, „moeten worden beschouwd als leden eener revolutionaire partij, kan Nederland hen niet anders behandelen dan als individueele vreemdelingen, wien geene moeilijkheden in den weg zullen worden gelegd, zoolang zij 's Lands wetten eerbiedigen”. Alleen — dit geldt o.i. voor alle vreemdelingen, en heeft niets te maken met het lidmaatschap van een partij.

De bovenwindsche eilanden.

De gouverneur is teruggekeerd van zijn bezoek daarginds. Wat zal het uithalen? Men is vol verwachting. Het is wel jammer, dat de gezaghebber nog maar enkele maanden in functie was, en zich misschien nog geen eigen oordeel gevormd had. Maar dit althans is bereikt, dat de gouverneur — al is zijn bezoek misschien al te kort geweest — zich nu een voorstelling maken kan van hetgeen men wenscht. Voor de bovenwinds, die onder de Curaçaosche hoofdamtbanen, die in de beslissingen allicht een woord hebben mee te spreken, ook niet vele hun belangen kennende vrienden hebben, is dit veel waard.

Phosphaat.

De groote vlucht, die de petroleumnijverheid op Curaçao genomen heeft, schijnt de phosphaat, waaraan het eiland toch zooveel te danken heeft in magerder jaren, te doen vergeten. Wij willen daarom eenige uitvoercijfers van phosphorzure kalk geven. In 1917 3½ miljoen kilogram, 1919 10, 1920 61, 1921 60, 1922 56, 1923 85, 1924 100, 1925 81, 1926 106, 1927 108, 1928 104 miljoen kilogram.

Onze afdeling.

Den 1sten October heeft de jongste afdeling van Oost en West te Willemstad haar eerste vergadering gehouden onder voorzitterschap van dr. Polvliet. De afdeling telt niet minder dan 178 leden. Als spreker is opgetreden de heer C. van Baalen, directeur van de melaatschen-inrichting Bethesda in Suriname. Aldus lezen wij in *La Prensa*.

Geschiedkundige Sprokkelingen.

Het gemeidelijke journal van *Changuin*.

Aan den gouverneur was 9 October 1805 gerapporteerd, dat op een avond een landsneger Barthool met een pontje afgedreven was. Den volgenden dag zou het pontje in Piscaderabaai geland zijn met twee negerinnen, die vertelden, dat Barthool dronken over boord geslagen en „verzopen” was. De gouverneur vond, dat de commandant van Piscadera een „serieuze correctie” had verdiend, omdat hij zonder nader onderzoek van het wonderlijke verhaal de negerinnen had laten loopen.

Maar ziet! den volgenden dag blijkt, dat de neger, die in het pontje dronken in slaap gevallen was, bij Knipbaai was wakker geworden, en met een bank van de pont pagaaierende daar aan land gekomen was. Aldus het journal hierover:

„Dit nader rapport is door mij aangenomen voor notificatie, schoon ik de *variante* bij vergelijking der Rapport van gisteren onuitlegbaar vinde: waar blijven nu *Piscadera* met de 2 *Negerinnen*, die *men niet wist waar te huys hoorden*, en die *getuigden* dat *Barthool die beschonken was overboord gevallen en verzoopen* was; zij schijnen in *dunne lugt verduveenen* te zijn, terwijl de verzopene ver beneden *Piscadera* aan de *Knippebaai* met zijn pontje weder te voorschijn komt! Dit mag voorwaar *gedaanteverwisseling* en *jeu de theatre* genaamd worden, waaryan de verblinde of geëblouiseerde en betoverde aanschouwer den samengang geensints vatten kan, maar genoeg, *de vermiste verzopenen Landsneger herleeft!* Hij herleeft om met vernieuwde iever 's lands timmerwinkel ten dienst te staan!

Schoenmakerij en Lederhandel „De Econoom”
Laan van Meerdervoort 570A (begin lijn 3)

PRIMA SCHOENREPARATIEN
Kwaliteit hoog. Prijzen laag. 5124

Tevens groote sortering School-, Acten- en
Muziektasschen, Bagage-Artikelen, enz. enz.
DEN HAAG. TELEFOON 33706.

Uit den Verren Vreemde

Dumping, een oorlogshandeling.

Er zijn drie jaren verlopen sedert wij te dezer plaatse (Kol. Wkbl. 3 Nov. 1927) schreven dat Rusland eigenlijk in oorlog was met vrijwel alle staten van Europa zonder dat deze 't zich goed bewust waren. De uiteenzetting, die wij toen van deze opvatting gaven, heeft weinig aandacht getrokken, noch ter instemming, noch ter bestrijding. Ook heden zal deze stelling de oplettendheid wel niet trekken, maar de eigenlijke betekenis ervan komt toch in een toenemend aantal feiten aan het licht. Al ruimer wordt de kring van hen, die gaan gelooven aan een stelselmatig doorgevoerd streven van Moskou om de kracht en macht van de z.g.n. kapitalistische staten te fnuiken. Mag men dit „oorlog” noemen? Drie jaren geleden beantwoordden wij dit reeds bevestigend. Maar anderen durven zulks heden nog niet te doen.

't Was, toen in Genève de internationale ontwapeningskwestie aan 'de orde was, en toen de Sowjet-regeering daar de algeheele en spoedige ontwapening wilde voorstellen. Wij wezen er op, dat Rusland het strijdmiddel, dat tot nu toe in de oorlogen de hoofdrol heeft gespeeld, het wapengeweld, wel wil missen omdat het zich niet in staat acht om hiermede de macht der andere staten te breken, doch dat 't dit alleen wenscht om daardoor met meer kans van slagen andere middelen in toepassing te brengen. Dergelijke andere middelen zijn eigenlijk sedert lang ook reeds als oorlogsmiddelen beschouwd en toegepast, maar zij kwamen in de tweede rij, het militair-vechten bepaalde het verloop van den oorlog. Wij noemden destijds al: verraad, ontkopen, ondermijnen van den nationalen geest, uitlokken van volksbewegingen tot revolutie toe. Dit zijn echte oorlogsmiddelen, die, zooals ieder weet, door Sowjetagenten of Sowjetaanhangers in schier alle landen in toepassing worden gebracht, en waarvan het *dumping*-stelsel, dat in 't tegenwoordige druk besproken wordt, nu weer een verschijnsel is maar men wil ze niet als oorlogsdaden beschouwen.

In enkele landen heeft men den strijd tegen hen, die zich daar als voorvechters der roode methodes deden kennen, als een binnenlandsche aangelegenheid uitgevochten. Zoo in Italië en in Finland. De Sowjet-regeering is daar met protesten tegen opgekomen, maar men heeft haar met haar eigen verweermiddel bestreden. Immers wanneer de regeering van eenig land meent reden te hebben om zich te beklagen over doen of drijven van communisten, weert de Sowjet dit af, door het op rekening te stellen van de Komintern, voor welker daden zij zegt geen verantwoording te dragen. Wel, de Fascisten en de Lappoleiders hebben op de van Sowjetzijde komende protesten geantwoord: het gaat maar tegen de revolutionnaire elementen, wier daden door u zelf buiten uwe bemoeienis worden gesteld.

In andere landen neemt men den strijd niet op tegen de communisten en blijft men buiten officieele aanraking met de regeering der Sowjetunie, en toch leeft men er ten opzichte van beiden in een oorlogsatmosfeer. In het afbreken van het gezantenverkeer, in het gemis aan diplomatiek overleg, in het buitenwerkings zijn van gesloten overeenkomsten en verdragen wordt geen symptoom van oorlog erkend. Wanneer de Russische regeering-pogingen doet om in een anderen staat onrust te stoken, daar steun verleent aan revolutionnaire propaganda, dan heet dit evenmin een vijandig drijven. Het wordt zelfs niet opgevat als een ongeoorloofde inmenging in de binnenlandsche aangelegenheden. En dit is evenmin nog 't geval, wanneer organisaties en woordvoerders uitdrukkelijk te kennen geven, dat zij optreden als agenten van Moskou en als zoodanig opruiende en ophitsende vijandige taal voeren jegens de regeering van het land, noch ook wanneer, door den invoer van artikelen, bestemd om beneden redelijken prijs verkocht te worden, *dumping* in toepassing wordt gebracht.

De regeeringen, die zich op dit standpunt stellen, willen zich niet in oorlogsverhouding tot Rusland zien. Zij willen alles, wat geen loslaten van marine, leger en luchtmacht op elkander is, niet als een oorlogshandeling beschouwen. Zoo komen zij er toe daar dan ook geen vijandige tegenhandelingen tegenover te stellen. Bij elke uiting, waardoor Moskou hun belang dreigt te na te komen, trachten zij slechts er op bedacht te zijn den nadeeligen invloed ervan zooveel doenlijk op te heffen. Zoo wordt, wat in zijn aard eigenlijk een inter-

ESHERS SURREY CARPETS
DIRECT FROM THE ORIENT
ARE LIKE SUNRAYS
THE IDEAL FOR YOUR HOME

COME AND SEE OUR COLLECTION WITHOUT OBLIGATION THE HAGUE - s-a-LANGE VOORHOUT

VAN MARLE
EN
BIGNELL
Lange Voorhout 58
's-GRAVENHAGE

KUNSTVEILINGEN
MEUBELVEILINGEN
TAPIJTVEILINGEN

Op aanvraag
wordt Catalogus
toegezonden

5551

nationaal conflict is, alleen bestreden in den vorm, die 't als binnenlandsch verschijnsel aanneemt. Maar ook hierbij doet de regering niet — zooals dit in Rusland, Italië en Finland wél 't geval is — alsof er een binnenlandsche vijand te bestrijden is. Elk geval is slechts een geval op zich zelf. De bevoegde overheid heeft het gebeurde aan de wet of het voorschrift te toetsen, en in verband daarmee de maatregelen te nemen die er bij passen. Verder wil men niet gaan.

Er is nog een groep van staten, die de oplossing op een andere wijze hebben beproefd. Zij hebben de hoop gekoesterd, dat het normaal verkeer in diplomatie en handel met Rusland zou zijn te herstellen, door de scherpe scheiding en tegenstelling op te heffen. Zij dachten, dat Rusland, door de ondervinding wijzer geworden, ook weer 't herstel van normale verhoudingen zou wenschen. De illusie is schandelijk beschaamd. Rusland heeft van de verkregen gunstige positie in al die landen partij trachten te trekken om er zijn macht en invloed te versterken ten nadeele van den betrokken staat. Propaganda, dumping zijn daar niet minder geestkracht en listigheid toegepast. En al weet iedereen dat Sowjet en Komintern twee namen voor eenzelfde zaak zijn, de Sowjet blijft zich verantwoord door de aangevochten handelingen en daden op rekening te stellen van de Komintern, en zoo haar handen in onschuld wasschen. Die staten staan in nog moeilijker verhouding dan die van de vorige groep, omdat zij zich zelf toch door een zeker diplomatiek fatsoen in hun vrijheid van handelen beperkt achten. Ook voor hen blijft 't ten volle waar, dat Rusland eigenlijk in oorlog is met vrijwel alle staten van Europa, waaraan Amerika, China en Japan nog zijn toe te voegen.

De dumping heeft nu vele landen opgeroepen tot zelfverdediging in wat de Russische economische aanval wordt genoemd. Tot een gezamenlijk front is 't nog niet gekomen. Mocht de aanval langer worden voortgezet, dan achten wij 't niet onwaarschijnlijk, dat internationale samenwerking noodig zal worden geacht.

Samenwerking: in het Verre Oosten is reeds gesproken van samenwerking tusschen Engeland, Frankrijk en Nederland, die daar alle de door de Sowjet gevoerde communistische propaganda te bestrijden hebben.

Intusschen zijn weer vertegenwoordigers van verschillende mogendheden te Genève bijeengekomen om over het ontwapeningsprobleem te beraadslagen. Niet alleen de staten, die lid zijn van den Volkenbond, zijn daar vertegenwoordigd. Tot de niet-leden behoort ook weer de Unie van Sowjet-republieken. Zij heeft denzelfden gezant, Litwinof, gezonden, die er 3 jaren geleden het Russische radicale ontwapeningsvoorstel is komen verdedigen. Hij zal ook ditmaal wel weer den een of anderen vorm vinden om Rusland als eenigen ernstigen vijand van den oorlog te laten poseeren. Geschiedt dit, dan zal aan den voorsteller kunnen worden voorgehouden, dat er oorlogsmiddelen zijn, die door geen ander land met zooveel lust en liefde worden toegepast als door Rusland, en dan zal hem kunnen worden gevraagd of de Sowjet ook van deze middelen afstand wil doen.

Berichten der Afdeelingen

Afdeeling Apeldoorn.

Dinsdag 25 Nov. 8 uur „La Bordelaise”, voordracht met lichtbeelden door den W.E.G. Heer G. F. M. Liebert, oud-ass.-res., over: „Ijdelheid der Ijdelheden”, een schets van het volks- en liefdenleven der Lampongers.

In December, in samenwerking met de Natuurhistorische Vereeniging, Prof. Jeswiet.

Zegt het voort! Werft leden!

De Secretaris,
J. C. BAARS.

Afd. Groningen en Ommelanden.

Het Bestuur der afdeeling Groningen maakt hierbij bekend, dat op Vrijdag 21 November a.s. Dr. van der Sleen een lezing met lichtbeelden zal houden over Bali, Lombok en Ambon in de Commissiezaal der Harmonie. Aanvang precies 8 uur.

Leden met één huisgenoot hebben vrijen toegang. Voor verdere bijzonderheden wordt naar de dagbladen verwezen.

HET BESTUUR.

Van de afdeeling Rotterdam.

Blijkens het in een der vorige No.'s van het K. W. ter kennis gebrachte volledige winterprogramma onzer afdeeling zullen in deze maand de volgende voordrachten gehouden worden in het gebouw der Nederl. Handelshoogeschool, Pieter de Hoochweg 122; aanvang 8 uur:

Maandag 17 November. Henri Borel, Letterkundige te 's Gravenhage, „Nederlandsch-Indië en de Nederlandsche Letterkunde”.

Maandag 24 November. Prof. Dr. W. Vogelsang, Hoogleraar aan de Rijksuniversiteit te Utrecht, „Nederlandsch-Indië en de Schilderkunst”.

De Secretaris.

Van de afdeeling Curaçao.

Van de op 18 Juli l.l. op Curaçao opgerichte Afdeeling van de Vereeniging, welke afdeeling thans reeds 188 leden telt, heeft Z.Ex. de Gouverneur het hem aangeboden Eere-Voorzitterschap der Afdeeling aanvaard.

Het Bestuur bestaat uit:

Dr. H. Polyvliet, voorzitter; dr. G. H. Eskes, ondervoorzitter; H. J. C. Bodenburg Hellmund, secretaris; J. H. Schroeder, penningmeester; en kapitein W. Antheunissen.

Afdeeling Arnhem.

Aan onze leden kunnen wij mededeelen, dat Vrijdag 21 November a.s. des avonds 8 uur in den Stadsschouwburg te Arnhem de familie Speenhoff een Indische avond voor onze afdeeling zal geven. Op de bekende wijze zal de heer Speenhoff van zijn Indische ervaringen verhalen en ons de overtuiging schenken dat „Holland en Indië één zijn”.

Het bestuur verwacht dat er bij onze leden een groote belangstelling voor dit optreden, het tweede in Nederland, zal wezen.

De leden, of hunne echtgenooten, hebben vrije toegang; zij hebben het recht drie personen te introducereen, tegen het geringe bedrag van f 0.50 per persoon, belasting inbegrepen.

Plaatsen kunnen op de toegezonden Uitnodigingskaart, van Woensdag 19 November af besproken worden bij V. V. V. Stationsplein no. 13 Arnhem, waar dan tevens introductiekaarten verkrijgbaar zijn.

Leden buiten Velp en Oosterbeek kunnen dit telefonisch doen.

Personen, die zich thans voor het lidmaatschap 1931 opgeven, verkrijgen bovenstaande rechten. Het adres van den penningmeester C. J. Gombault is Kastanjelaan 17, Velp.

Deze nieuwe ledenkaarten zijn tijdelijk ook bij V. V. V. verkrijgbaar gesteld.

DE SECRETARIS.

Mededeelingen

VAN DE REDACTIE.

„Het Vaderland Getrouw”.

De Vereeniging van Gepensioneerde Militairen van Land- en Zeemacht in Nederl. Indië: „Het Vaderland Getrouw” onder het patronaat van: mevrouw de wed. W. A. F. de Meester—Van Buren, den HoogEdel Gestr. heer F. J. P. Sachse, gep. gen.-majoor van het O.-I. leger en den HoogEdel Gestr. heer J. J. M. Baart, gep. kap. t. z. tit., stelt zich voor, op Woensdag 26 November a.s. des avonds om acht uur in het Gebouw van den Dierentuin een Indischen avond te geven, ten behoeve van de kas, ter ondersteuning van de Weduwen en Weezen van die Vereeniging.

De Indische Mia-Aarwen-club en de Krontjongband I. O. Z. B. hebben hun belangloze medewerking daarvoor toegezegd.

Radiotelefoonverkeer met Indië.

Gedurende de maand October 1930 werden in het radiotelefoonverkeer met Ned.-Indië in totaal 318 gesprekken gevoerd, waarvan er 126 in Nederland en 192 in Indië werden aangevraagd.

Van de hier te lande aangevraagde gesprekken hadden er 62 betrekking op zakelijke- en 64 op familieaangelegenheden. Voor Indië bedroegen deze aantallen resp. 65 en 127.

In totaal werden 131 gesprekken in Nederland van huis uit gevoerd, waarvan in Nederland 48 en in Indië 83 werden aangevraagd.

In het radiotelefoonverkeer Europa—Indië, via Nederland, werden in October in totaal 10 gesprekken gevoerd, n.l. met België 3; Denemarken 2; Frankrijk 2; Hongarije 1; Oostenrijk 1 en Tsjecho-slawakije 1.

AMERSFOORT

N.V. „PATRIA” 5303
Boek- en Fotohandel. — Kantoortartikelen.
UTRECHTSCH WEG 46 AMERSFOORT
TELEFOON 653

L'HIRONDELLE
W. K. VAN ROSSUM
16-18 LANGESTRAAT
AMERSFOORT

Dameshoeden
Confectie
Handschoenen
Kousen

TELEFOON 407

5304

Nieuwe Nederl.-Indische leening 1930.
Uitgifte van f 49.700.000 4½ pct. obligatiën tegen 97½ pct.

De minister van koloniën maakt bekend, dat het nog beschikbare bedrag ad. f 49.700.000 der 4½ pct. Nederlandsch-Indische leening 1930, groot nom. f 77.200.000, (waarvan reeds f 27.500.000 is geplaatst), in schuldbewijzen groot f 1000.—, f 500.— en f 100.— wordt uitgegeven tot den koers van 97½ pct.

Inschrijvingen kunnen worden ingeleverd op 14 dezer te Amsterdam, Rotterdam en 's Gravenhage, ten kantore van: de Nederlandsche Handel-Maatschappij, N.V. de Nederlandsch-Indische Handelsbank N.V., en de Nederlandsch-Indische Escompto-Maatschappij.

De storting moet geschieden op 21 dezer.

De in Nederland uitgegeven receiptsen zullen niet in Nederlandsch-Indië en de in Nederlandsch-Indië uitgegeven receiptsen niet in Nederland ter inwisseling worden aangenomen. Hetzelfde geldt, mutatis mutandis, voor de betaling van de bij de receiptsen behorende coupon.

Voor de geheele of gedeeltelijke voldoening van het toegewezen bedrag, kan in Nederland gebruik worden gemaakt van schatkistpromessen en schatkistbiljetten ten laste van het Rijk, vervallende resp. aflosbaar zijnde vóór of op 2 December a.s., onder aftrek van een disconto van f 0.07½ per f 1000 per dag.

De leening is aflosbaar a pari bij uitloting in ten hoogste 40 jaar, te beginnen 1 Nov 1931.

Versterkte aflossing of conversie kan vóór 1 Nov. 1935 niet plaats hebben.

De opbrengst der leening is bestemd tot aflossing van vlottende schuld.

De opnemng der leening in de notering ter beurze te Amsterdam en Rotterdam zal worden aangevraagd.

Namen en adressen der Afdeulings-secretarissen.

Amsterdam: L. D. Petit, Van Breestraat 21.
Amersfoort: Mr. E. H. Bergsma, Huygenslaan 7.
Arnhem: G. J. v. d. Heide, Benedendorpsweg 4, Oosterbeek.
Apeldoorn: J. C. Baars, Jagersweg 42.
Bergen op Zoom: J. H. W. Bruins, Wouwsche weg 144.
Breda: E. W. v. Veghel, Ginnikenweg 119.
Deventer: Dr. H. H. Zeijlstra Fzn., Singel 1.
't Gooi: A. Hoogesteger, Bisonlaan 4, Hilversum.
Groningen: J. Franke, Hoogezand F 76.
Den Haag: J. C. Baudoin, Jac. Hopstraat 12.
Haarlem: H. P. Deinum, Van Hogendorpstraat 3.
Leiden: Mr. E. Rijke, Witte Singel 58.
Nijmegen: Mevr. M. R. S. Bleckmann—Hoogenstraaten, Berg en Dalsche weg 134.
Rotterdam: F. A. Vervloet, Westersingel 87.
'Twente: J. J. Hansma, Groen van Prinstererlaan 37.
Utrecht: Mevr. L. P. v. d. Wijk—v. d. Haar, Hieronymusplantsoen 8.

Bestemd voor uitzending naar Nederlandsch-Indië.

P. Stam, gediplomeerd hoofdopzichter b. h. Marine Etablissement te Soerabaja, van Galenstraat 90, Den Helder; mej. J. van der Plas, verpleegster 1e klasse b. h. Krankzinnigewezen in N. I., Brederodeweg 84, Bloemendaal; F. J. A. Ram, mulo-onderwijzer, Hanenburglaan 108, Den Haag; T. Westra, mulo-onderwijzer, J. van Wassenaer Obdamstraat 16 II, Amsterdam.

In Nederland aangekomen verlotgangers.

L. A. Jolly, lid der Weeskamer te Semarang, van Beuningenstraat 82, Den Haag; Chr. H. Japing, opperhoutvester bij het Boschwezen, Adr. Pauwstraat 35, Den Haag; F. W. van der Weel, ambt, 4e kl. (groep II) bij den dienst der In-, Uitvoerrecht en Accijnzen, Jac. van Lennepkade 21 II te Amsterdam-W.; L. D. W. Lamberts Thedens, commies bij het Centr. Kant. voor de Statistiek, Columbusstraat 32, Den Haag; C. F. van Geem, tijd. belast met de waarneming van de betrekking van monteur 1e klasse bij den P. T. T.-dienst, Columbusstraat 32, Den Haag; H. F. Reichman, inspecteur bij den P. T. T.-dienst Den Haag, tot 8 Nov. Laan van Meerdervoort 12, daarna Valkenboschlaan 27; J. G. van Vlaardingen, controleur 1e kl. b. h. S.S.,

PIANO of Radio?

Plano en Radio staan niet tegenover elkaar; zij vullen elkaar aan en al geeft de radio de muziek ook nog zoo goed weer, op gezellige avondjes heeft de piano toch nog altijd de voorkeur.

Een piano is niet alleen een middel om muziek ten gehore te brengen, maar bovenal een middel om persoonlijk muzikaal gevoel te uiten. Wie muzikaal is, zal altijd het verlangen blijven om zelf te spelen.

Ook zal luisteren naar goede muziek alleen, het gehoor niet ontwikkelen. Kinderen, die piano leeren spelen, zullen later veel beter goede muziek kunnen waardeeren, dan zij die geen muziek-kennis hebben.

Een goede piano is de sleutel tot de gezelligheid in huis en een goed pianospeler is overal welkom. Geeft daarom Uw kinderen de gelegenheid, die U misschien vroeger gemist hebt. Wij kunnen U een goede piano leveren vanaf f 550.

GOOSEN & SWAGERMAN
LAAN VAN MEERDERVOORT 100
DEN HAAG TELEF. 37867
PIANO'S ORGELS RADIO

van Justitie te Batavia, L. v. Meerderevoort 768, Den Haag; E. J. Donk, 1e lt. der inf., Willemsparkweg 121, Amsterdam (Z.); J. C. Paul, maj. der mil. adm., Barklaan 15, Bilthoven; J. M. Berlee, onder-luitenant der inf., Beverwijk; A. J. Barto, off. v. gez. 1e kl., Sterrelaan 60, Hilversum; J. C. Buchler, off. v. gez. 1e kl., Cath. v. Vlevelaan 17, Buitenveldert; J. G. Dornislen, 1e lt. der inf., Suezkade 122, Den Haag.

Met Pensioen.

J. H. Enter, lt. kol. inf., Zijlweg 342, Haarlem; D. v. d. Meeberg, Olt. der inf., Virulyaan 14, Voorburg; A. van der Stighel Olt. der genie, Frank v. d. Puttenlaan 6, Zeist; I. de Vries, Olt. der inf., Oude Waal 12 II, Amsterdam; R. A. Kunst, lt. kol. der inf., Roelofstraat 11, Den Haag; K. J. Heil, kap. der inf., Daendelstraat 70, Den Haag.

Eerste klasse Familie-Pension PENSION MARINA

MENTON (Côte d'azur) Tel. 167
W. & K. Stroomend water. Gelegen aan Zee te Menton, in de nabijheid van het station en de tram. 5519

Mutatiestaat van 5 tot 12 November '30

Nieuwe Leden:
Rectificatie: Dr. S. J. Weg, Zenuwarts, Den Haag

A. M. Kasteleijn, Groningen, Heeresingel 19.
H. de Vries, Groningen, Heereweg 101.
K. W. Galis, Indol. Stud., Leiden, Groenhovenstraat 14.
J. Graaff, Oud-Kolonel N. I. L., Heemstede, Raadhuisplein 19.
Troesselot, Directeur Techn. Mij. Heringa & Wüthrich, Haarlem, Zijlweg 133.
E. G. Wesselink, Oud-Directeur K.P.M., Bloemendaal, Parkweg 16.
Dr. W. L. Feldhoen Kraal „de Bremkamp”, Huis ter Heide, (rekent tot Afd. Amersfoort).
Mevrouw Döpken, Amersfoort, Vondellaan 4.
F. A. Schütz, 1ste Luitenant Mil. Adm. Kol. Res. Nijmegen, Verlengde Archipelstraat 9.
M. Schram, Nijmegen, Postweg 65.
C. Schouten, Nijmegen, Lange Hezelstraat 46.
D. F. Blaauw, Den Haag, Scheveningscheweg 8.
A. F. Holen, Indol. Stud., Den Haag, Jan van Houtstraat 84.
J. J. 't Gilde, Eerste Stuurman C.S. Mij. Willemstad, Curaçao.
J. F. van Rossem, Oud-Directeur-Secretaris, Javasche Bank, Den Haag, Nassau Dillenburgstraat 47.
L. W. van der Kuyp, Heemstede, Heerenweg 83.
G. van Mesdag, Hilversum, 's-Gravelandscheweg 99.
K. Scharren, Zeist, Pauw van Wieldrechtlaan 16.
Officiers-Casino Luchtvaartafdeeling te Soesterberg, (Afd. Utrecht).
C. de Joncheere, Huize „Vegt en Hof” te Breukelen (Afd. Utrecht).
Mr. N. A. de Joncheere, Dieren, Stationsplein 4. (Afd. Arnhem).

Financieele Berichten.

Opgave van de N. V. Haagsche Boaz-Bank, Molenstraat 45, Den Haag.
Noteeringen ter beurze van Amsterdam.
3 Nov. to Nov. 1930

Aandeelen Koloniale Bank	168	162
„ Ned. Ind. Handelsbank	135 1/2	129 3/4
Cert. aand. Ned. Handel Mij.	152	149 1/4
Aandeelen Alg. Exploratie Mij.	114	110
„ Kon. Petroleum Mij.	330	314 1/8
„ Rubber Cult. Mij. A'dam.	108	104 1/2
„ Ned. Ind. Suiker Unie	194 1/4	181
„ Ned. Scheepvaart Unie	145	141
„ Handelsverg. A'dam	410	376
„ Deli Batavia Mij.	298 1/2	275 3/8
„ Deli Maatschappij	292 1/8	269 1/2
„ Senembah Mij.	329 3/4	305 3/8
„ Deli Spoor	164 3/4	160
„ Ned. Ind. Spoorweg Mij.	174 3/4	167
„ Philips Gloeil. (nieuwe)	248 3/4	205 3/4
Cert. aand. Margarine Unie	227	217 1/2

Wisselkoersen		Verkoop
Londen	1206 3/4	
New York Cable	248 1/2	
Berlijn	5920 1/2	
Parijs	976 3/4	
Brussel (Belga)	3466	
Zürich	4821	
Weenen	35	

N.V. Haagsche Boazbank

Molenstraat 45 & Telefoon 15903
Den Haag

Rente Spaarkas 3 1/2 %
Rente Deposito's 3 tot 4 1/2 %
Rente in Rekening-courant 3 %

Aan- en Verkoop- van Effecten
Verzilvering van Coupons
SAFE-INRICHTING
De Directie: Mr. J. A. DE WILDE
M. A. POTTER

5439

Een zeldzame Vensterdecoratie

door het fraaie kleurrijke effect is een **GEBRANDSCHILDERD FAMILIEWAPEN** (in lood gevat glasmedaillon met ketting) in artistieke, antieke uitvoering. — (Tegen alle weersinvloed bestand.)

MARTEN N. DAMSTRA,
KAPELSTRAAT 46, UTRECHT.

Billijk en meest betrouwbaar adres. — Tal van dank-schrijven uit Indië. 5523

Hoofdkantoor
BINCKHORSTLAAN 5
Telefoon 72184
(3 lijnen) 5563

Dansinstituut v.d. Zanden

SCHIEDAMSCHESINGEL 103B-105B — ROTTERDAM
TELEFOON 51565 5591

Een der goede adressen voor Indische verlofgangers.

Sweelinckplein 39, Den Haag; mevr. de wed. mr. dr. F. H. B. Holtus geb. Nolthenius, leerares b. d. Pr. Hendrik school te Weltevreden, per adres mevr. B. Nolthenius geb. Mertens, Laren (N.-H.); W. F. Dracht, wd. algemeen ontvanger der 1e kl., Hugo de Grootstraat 8, Den Haag; mej. H. van der Waals, ond. 2e kl. b. h. O. W. L. O., per adres Ned. Handel Mij., Den Haag; H. W. Julsing, bewaarder van het Kadaster te Semarang, per adres Ned. Ind. Escompto Mij., Den Haag; mej. J. J. A. Polak, hoofdtelefoniste 1e kl. b. d. P. T. T., Thomsonlaan 22, Den Haag; W. Stort, assistent-resident b. d. Alg. Bestuursdienst per adres. Ned. Handel Mij., Den Haag; H. J. Boswijk, officier van Justitie b. d. Raad

Afschrijvingen:
G. A. M. de Bruyn, Rotterdam, 's-Gravenweg 168.
Mr. A. J. Labouchère, Utrecht, Maliebaan 14.
F. Bok, Haarlem, Westerhoutstraat 15.
A. J. ten Hagen, Heemstede, Berkenrodestraat 14.
P. Schokker, Hilversum, Stadhouderslaan 35 (Afd. Utrecht).

R. I. P.

Dr. C. J. de Bruyn Kops, Den Haag, Anth. Duyckstraat 95. (overleden).

Adresveranderingen:
P. ten Cate de Vries, van: Amsterdam, naar: Dresden-Blasewitz, Emser Allee 24.
Mr. P. Feenstra, Amsterdam, van: Raadhuisstr. 52, naar Lairesestraat 96.
A. L. A. Hissink, van: Amsterdam, Amstel 34, naar: Bussum, Nieuwe 's-Gravelandscheweg 2. f 5.— (afd. 't Gooi).
A. J. Barto, Off. v. Gez., 1ste kl., van: Malang, naar: Hilversum, Sterrelaan 60. f 5.—
Ir. J. Th. Gerlings, van: Den Haag, Groot Hertoginnelaan 34, naar: „Grenshoek”, Hooge Rijn-dijk F 7, Leiderdorp. f 5.— (afd. Leiden).
L. Jonker, van: Den Haag, Corn. Speelmanstr. 46, naar: Velp (G.), Denneweg 2. f 5.— (afd. Arnhem).
Mevrouw M. Stolp—Pauw, Haarlem, van: Heereweg 214, naar: Wagenweg 59.
E. de Waal, Oud-Kolonel M. G. D., Den Haag, van: Beeklaan 428, naar: Waalsdorperweg 109.

R. F. Hartog, Administrateur „Tanah-Intan”, van: Martapoera, naar: Den Haag, Van Imhoffstraat 16. f 5.—
J. H. A. S. Hanozet Gordon, Oud Ass.-Resident-thans: Hotel des Princes, te Biarritz.
J. van den Marel, Oud Lid van den Raad van Indië, thans: Bruxelles, p.a. Le Grand Hotel, Boulevard-Anspach.
M. A. van der Sprong, van: Locarno, naar: Brussel, Rue des Plantes 1, p.a. Dumoulin.
W. F. Dracht, Algemeen Ontvanger 1ste kl., van: Kediri, naar: Den Haag, Hugo de Grootstr. 8. f 5.—
N. A. van Wijk, Controleur 1ste kl. B.B., van: Saumlakki, naar: Zaandam, Westzijde 134.

Rectificatie: G. H. Sliep, Controleur 2e klas P.T.T., van: Beukelsdijk 132, Rotterdam, naar: Weltevreden.

5289